

Szerkesztőség, kiadó-
hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, Str. Barce-
s. Post. - Brassai-utca 10.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Lejár
Hermann Goldschmidt ur

szelle 11

Wien

Égész évre ..... 400 lei
Félévre ..... 220 lei
Negyedévre ..... 120 lei
Egy hónapra ..... 40 lei

A köziratok kiadásáig a
szerkesztőségnek elismer-
ésér. - Kéziratokat nem
vissza és nem éri-
tetünk meg

V. évfolyam, 182. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Ab 25

1922. augusztus 19. Szombat

Más emberek lesznek Aradon

Irtta Ujvári Péter

Aradon tartja meg ezévi konfe-
renciáját az Erdélyi Zsidó Nemzeti
Szövetség. Megszervezettsége óta a
harmadikat, megmúlása és átlenye-
gése óta az első. Mert ez a harm-
adik nem olyan I. mint amilyen
volt az első és a második. Olyan
nem lehet. Másmilyennek kell lennie,
mert mások lettek az emberek is. A
mai zsidó már nem az, aki tavaly volt.
A tavalyitól elszakadt. Elomlott föle,
mint ahogy elomlik két esztendő is
egymástól, mikor avatásokat szét-
tesztő erejével közéjük áll a törté-
nelem. A tavalyi és az ideai esztendő
között a história áll. Grandiózus be-
fejezések és grandiózus kezdetek. A
megvalósulásnak olyan élménye, ami-
nőt még nem élt át a zsidóság. Lélek-
formázó, típuscseserélő erő van ebben
az átélésben, szubtagos eszméletés,
ami új éleire kényszerít. Az esemé-
nyek kerekén gördül a fejlődés és
mi, akár akarjuk, akár nem, előbbre
sodródunk. Mindig a tagadás felé,
amely elveti a tegnapot, mindig egy
jobb hivallás felé, amely azért jobb,
mert tagadja a tegnapiakat. Korlátol-
tak, gyárak, rövidlátók a tegnapiak-
ban voltunk. A messzelátás, a ma-
gunkérését, a bölcsességet a holnap
adja meg. A holnap: a messiás és
az azért vejúdit ki az időből, hogy
multjának megtagadására kénysze-
vítse és úgy váltsa meg az emberi-
séget.

Ugy vált meg minket is, hogy
megmúlásokra kényszerít. Mind-
egyikünket arra kényszerít. Minden
zsidót, akármit vallott is tegnap és
tegnapelőtt. Cionistát és nemcionistát.
A történelem megújító ereje nem
válogat. Mindenkit a hullámaira kap
és elsodorja önmagától, a tökéletlen
tegnapitól, hogy különb és embe-
ribb legyen. Némelyik látja és a
messiási holnap erejéhez hozzászeli a
magát is. Némelyik nem látja és
akarattalanul megy bele a holnapba,
amely magamegtagadásokra kénysze-
viti. Nincs talán anyai különbség az
a mai és a tegnapi ember között,
mint a korom feketéje és a parnye
feketéje között, de sok napok réte-
ződése alatt megfoghatóbbá válik
ez az észrevehetetlen árnyalat és a
közömbösösből érdeklődő, az érdeklő-
dősébe eszmélő, az eszmélőből lelke-
sedő, a lelkesedősöből hivallót, a hit-
vallóból apostolt vagy harcost csinál.
A tegnap története füres volt, mára
megduzzadt. Igéretes, nagy zsidó
jóvá lüktet benne. Népek tanácsá-
ban kimondták, hogy nemzet va-
gyunk és úgy élhetünk, mint minden
nemzet. A magunk földjén, a ma-
gunk otthonában. A genesis nagy-
sikerűsége szólalt meg ebben a világ-
sakarásban, olyan népteremtő isten-
hezemerkedés, amely mindenkiéle-
tet parancsol. Hiába mondja skárki
is, hogy ő nem érezte ki ebből a
megmúlás érzetét. Ha nem
érezte meg, mégis beléje zuhant
és más zsidót csinált belőle, mint
milyen addig volt. Megváltozott,
anélkül, hogy tudna róla.

Aradon már ezek a más zsidók
lesznek. Új típusok, megjobbultak.
És mások lesznek a messzeállók is.
És már nem lesznek közöttük áthi-
dalhatatlan távolságok. Arra az ivre,
amelyet Palesztina felé a népszövet-
ség feszített, ne is álljon senkise, aki
eszkönytelenen tegnap érzéseket, teg-
nap meggyőződéseket és tegnapi ál-
láspontokat védelmez. Ami zsidót
zsidótól elválaszt, értelmetlen az és

erőszakos. Gonoszság, ha a cionista
nem akar hátra nézni, ahol olyanok
állanak, akik még nem cionisták és
gyáváság, ha a nemcionista nem akar
előre nézni, ahol olyanok állanak,
akik már cionisták. Találkoznok kel-
lene, de hogyan találkozzanak, ha
mindegyik a maga dogmatikus elfo-
gultságába kapaszkodik és sem az
nem mozdul, akinek vezetni kell, sem
az, akit lehetne vezetni talán, ha
barátságos kezek vállalnák a veze-
tést.

A népszövetség a kétezeréves
nagy pert a mi javunkra döntötte
el. Elismerie a népiségünket és ki-
mondta, hogy lehetünk nemzet is,
amely a maga otthonában él. En-
nél többet nem tehetett. A több az
lett volna, ha azt mondja, hogy kell
nemzetünk lennünk. De ezt csak mi
magunk mondhatjuk. Nekünk kell
részelnünk erre. Nekünk kell
tudni, hogy mi mások, mint nem-
zeti zsidók nem lehetünk. Nekünk
kell kiépítenünk a nemzeti ottho-
nunkat. De ezt csak úgy tehetjük
meg, ha mindenki revizió alá vosszi
az érzszeit és a zsidótlant kiveti be-
lőlük. Zsidótlant, ha a cionista gö-
gös és oktalan sovinizmust hirdet és
lenéz minden zsidót, aki még nem
cionista. Oktalan ez a sovinizmus,
mert hazátlanknál csak füres kér-
kedés. Bűnös, mert megtagadja a
profétai ezelleréből kisarjadt tradi-
ciót, a nemzeti élet fölött kupolá-
sodó emberiség gondolatát. De ár-
talmas is, mert sokat, aki még más
tradiciókat is ápol, nem zsidót, ez a
vad sovinizmus csak elriaszt. Aki
ragaszkodik ezekhez a tradíciókhoz,
annak mondjuk meg: nekünk is
kedvesek ezek a tradíciók. Tisztelet
lehet, de megérteni mindenestre kell
szokat, akik nehezen szakadnak el
szoktól a kultúrforrásoktól, amelye-
ket sokáig a magukénak vallottak.
Mondjuk meg nekik, hogy a mi
nacionalizmusunk nem deszpotia,
amely kultúrákat fojtogat. De vi-
szont olyan kultúra sincsen, amely
nacionalizmust fojtogasson. Mennél
fejlettebb a kultúra, annál megér-
tőbb. A magyar kultúra nem vélet-
len alakult, hanem olyan, amely a
fejlődés logikáján épült fel. A logi-
kus magyar értelem nem kívánhat
olyat, ami a kultúrát kiforgatja és
kizavarja a lényegéből. Nem kívánja
senkitől, hogy összezserüljen népi
összetartozást kulturösszetartozással.
Nem kívánja senkitől, hogy a nem-
zeti élet látszatáért olyan valóságok-
kat tagadjon meg, amelyeket csak
a maga nemzeti életében találhat
meg.

Az asszimiláció sokat ártott a zsi-
dóságnak, de egész munkát hál is-
tennek nem végzett. Még azokat sem
sodorta el végképen a nemzeti zsi-
dóságtól, akik büszkén azt mondják,
hogy ők csak a vallás kapcsán tar-
toznak a zsidósághoz. Ha nem tudják
is, de a nemzeti gondolatához épen a
vallás kapcsolja őket, mert a zsidó
vallás tele van nacionalizmussal. A
legvallásosabbaké leginkább és ezért
a nagyon vallásos elemek antioconiz-
musa ép olyan kevéssé legyőzhető-
len, mint az asszimilánsoké. És ha
nehezen megy is a meggyőzés, ne-
künk mégis mindent meg kell ten-
nünk, hogy megmeztelenítsük az el-
fogultságokat. És ha nem tudja ezt
megtenni az egyéni agitáció, tegye
majd meg az aradi konferencia. Szebb,

magasabb munkát nem vállalhat
a konferencia. Kudarcotól ne féljen,
mert segítőül hozzásegődött a törté-
nelem, amely megmúlásra kény-
szerít az embereket. Az aradi konfe-
rencián már mások lesznek a zsi-
dók, a közelálló épp úgy, mint azok,
akik még messze állnak. Mert a törté-
nelem, amely elszakította a tavalyi-
tól ezt az ideai esztendőt, elszakította
a mai embert is a tegnaptól. A gyü-
lölő már nem gyűlöl és a közömbös

már nem közömbös és mindegyik rá-
eszmél a tegnap elfogultságaira és
igyekszik olyan életformák felé, ame-
lyek természetesebbek és igazabbak,
mint a tegnapiak. Nem kell szűgyelni
ezt az átalakulást. Rákényszeríti a
csökönysökre is, mert önmagával
szemben mindenki forradalmár. A
jó keresése semmi más, mint örökös
zendülés a rossz ellen, amely elfo-
gult ideológiákkal és elfogult szim-
pátiákkal igazza le a lelkeket.

Ausztriát a londoni konferencia a népszövetséghez utasította

Nagy izgalom Bécsben. A teljes összeomlás előtt

- Az Uj Kelet tudósítójától -

Bécs, augusztus 18. A londoni
konferencia bukása súlyos válságot
okozott Ausztriában. A széthulló
osztrák köztársaság utolsó reményke-
dése az volt, hogy Londonban a ha-
talmak konkrét szanalási tervet fo-
gadnak el Ausztria megmentésére.
Történt is egy határozat, de semmi
konkretebb. A szövetségesek plenáris
gyűlése az utolsó ülésen a lon-
doni osztrák követnek a konferenciá-
hoz benyújtott jegyzékét vita tár-
gyává tette.

Az osztrák jegyzék további tizen-
ötmillió font sterling hitelt kér.
A konferencia tagjai egyöntűsen
azon a felfogáson voltak, hogy ma
egyetlen kormány sincsen abban a
helyzetben, hogy Ausztriáért újabb
adóterheket vállaljon, mielőtt a hely-
zetet alaposan meg nem vizsgálták.
Valamennyi résztvevő azon a nézetben
volt, hogy Ausztria összeomlását és
ennek következményeit nem lehet
egykedvűen és öbötelt kezekkel
nézni. Poincaré azt ajánlotta, hogy a
népszövetség vizsgálja meg Ausztria
helyzetét, Lloyd George azt vála-
szolta, hogy Anglia az indítványt
szívesen elfogadja, de figyelemztetni
kell a népszövetséget, hogy
a hatalmak számára súlyos kér-
dés pénzt előteremtjen Ausztria
számára.

Egészen hasztalan volna terveket
kovácsolni, a további kölcsönökről
gondoskodni nem tudnak. A nép-
szövetség a lehető legjobb javasla-
tokat készítse el. Ebben valamennyi
delegátus egyetértett.

A "Neus Freie Presse" a hely-
zetéről és a londoni határozatról kor-
mánykörökből veit információja a
következőképen hangzik.

Meg kell állapítani a tény, hogy
az osztrák kérdést Londonban abban
a pillanatban tárgyalták, amikor a
német jóvátétel hatalmas problémáját
megoldhatatlannak találták. Ez azt
bizonyítja, hogy a szövetséges ha-
talmak államférfiai

az osztrák kérdést világkérdés-
nek tekintik

és ennek fontosságáról teljesen tisz-
tában vannak. Az osztrák kormány
diplomáciai munkája az utóbbi he-
tekben igen erőteljes volt és semmi-
esetre sem eredménytelen. Erre a
diplomáciai akcióra az osztrák kor-
mányt az kényszerítette főként, hogy
angol bankárkörök ragaszkodtak ah-
hoz, hogy az önségely kérdését kül-
földi hitelek és hitelgaranciák támo-
gassák. A kormány el van szánva,
hogy

minden körülmények között ke-
resztülvigye az önségely pro-
gramját.

E program alaptétele az új jegy-
bank, semmiestre sincsen veszélyez-
tetve a londoni határozatok által.
Amennyiben a londoni határozat a
külföldi tüke részvételre kedvezőt-
len befolyással lenne, felmerül a
szükségsszerűsége annak, hogy az új
banktervezetet módosítsák.

Sürgős!

Bécs, aug. 18. A birodalmi kancellár
táviratot intézett Leonhoz, a nép-
szövetség elnökéhez, amelyben arra
kéri, hogy a népszövetség tanácsa vagy
ha annak szüksége fenforog,

a népszövetség gyűlése sürgő-
sen foglalozzék Ausztria ügyével.

Nehézségek a jegybank körül

Bécs, aug. 18. (Rador) Rosenberg,
az angol-osztrák bank igazgatója értesít-
tette az osztrák kormányt, hogy a
bank hajlandó résztvenni az új jegy-
bank felállításában, ha a bank alap-
szabályaiban megfelelő változtatásokat
eszközölnék és függetlenebbé tesszik az
államtól. Ugyanilyen feltételeket szabott
a közép-európai Lander-bank is.

Az osztrák jegybank részvényeinek
aláírása különben is kitölödött, a rész-
vényjegyzési felhívás utal arra, amit a
bankok is követelnek, hogy

az alaptőkét egy svájci banknál
deponálják.

Ötszázmilliárd megtakarítás

Bécs, augusztus 18. A pénzügy-
miniszter az önségely alapján a takaré-
kossággal együtt elhatározta, hogy
újabb megtakarításokat eszközöl az
állami költségvetésben. E megtakarítá-
sok összege mintegy ötszázmilliárdra
ruga.

Bécs, augusztus 18. A pénzügy-
miniszter a külföldi fizetési eszközök
könnyebb kezelhetési szempontjától elha-
tározta a devizarendelést bizonyos mérvű
módosítását.

Minisztertanács

Bécs, augusztus 18. A miniszter-
tanács ma foglalkozott a londoni kon-
ferencia Ausztriára vonatkozó határo-
zatával. A kancellár beszámolt a hely-
zetéről és megállapította, hogy a kül-
földi, különösen az angol pénzügykörök
kapcsolatot létesítenek az önségely és
a külföldi hitelek között, ami maga után
vonja azt, hogy

a jegybank felállítása ismét ki-
tolódik.

Az osztrák jegybank életrekelése kö-
zép-európai érdek. Mindenesetre számot
kell vetni az angol delegátusoknak a
jegybank alapszabályaira vonatkozó
fentartásaival. A kormány elhatározta,
hogy ilyen értelemben fog előterjesztést
tenni a nemzetgyűlést összehívandó
nagyválasztmányhoz.

Gyulafehérvár fogja szentesíteni a parasztpárt és nemzeti párt szövetségét

Jorgák felajánlják Maniunak

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A második gyulafehérvári kongresszus küszöbén minden érdeklődés a nemzeti párt és a parasztpárt meg-egyeztetés felé irányul, amelyről már mindkét részről megállapították, hogy befejezett tény. A gyulafehérvári kongresszusra most már csak az a feladat vár, hogy jóváhagyja ezt a megállapodást, amely kétségkívül a román belpolitikai legjelentősebb két faktorát van hivatva hosszú időkre egybeforrasztani. A parasztpárt és a nemzeti párt között álló hatalmas regáti és erdélyi, valamint beszarábiai tömegek a hatalom átvételére eseten beláthatatlan időre biztosítják az új koalíció uralmát és nem csodálható, hogy azok a politikai csoportok, amelyek lényegesen gyengébb alapokon nyugvsznak, reménytelten látják, hogy az új koalícióból kiharadnak és ezzel minden reményük eloszlik, hogy egyhamar az ország élére kerüljenek. Főleg a Jorga-takeista földmunka-konzervatív csoport tejt ki kétségbeesett erőfeszítést, hogy ezt az alakulást megfűszere és most sajtója útján napirandire kényszeríti a nagyjelentőségű paktum ügyét. A „Lupta”, miután vezetőhelyen ismereteli a meg egyezés előzményeit és a tárgyalások történetét, a következőket írja:

— Mihalache a napokban kijelentette munkatársainak, hogy a parasztpárt teljesen egységes és ő Lupuval és Sterével teljes egyetértésben lépett szövetségre az erdélyi román nemzeti párttal, amellyel párhuzamosan akarja lefolytatni a kormány megmentésére megkezdett harcot. Ezt a Jorga-Take Jonescu csoport is elmondhatná, hiszen a kormány megbuktatásának kérdésében az ellenzéki pártok között véleményeltérés nincsen. De Mihalache mást is mondott. Kijelentette, hogy a román nemzeti párt a királyi udvarral nem vesse fel az érintkezést, míg az udvari kamarilla meg nem szűnik és a parasztpárt teljesen egyetért ezzel a felfogással. Nem látunk világosan ebben az ügyben. Nem tudunk róla, hogy a nemzeti párt ilyen nyilatkozatot tett volna, sőt a szövétai események éppen ennek ellenkezőjét bizonyítják.

Kik voltak a királyné környezetében

— Szóvatán a királyné lefőnyképezette magát a szóvatái fő partján és a képen ott látjuk a királyné környezetében Barbu Stürbeit, Pop-Ciesco Istvánt, Goga Oktáviánt és Bonatescu Viktort is. Joggal lételeznek fel tehát, hogy Mihalache kijelentése nem a tény lezögeztése volt, csak a maga óhajának a kifejezése. A parasztpárt csak szeretné, hogy a nemzeti párt megzakítsa az udvarral az érintkezést, hogy ezáltal közelebb vonja az erdélyieket a maga radikális álláspontjához. És mert Mihalache eme kijelentése is azt bizonyítja, hogy fix megállapodások a két párt között még nem állanak fenn, feltehetjük, hogy a végleges meg egyezés is a tervek stádiumában van. Az ellenzéki koalíció eddig nem jöhetett létre, de reméljük őszre létrejön és reméljük azt is, hogy a nemzeti párt nemcsak a parasztpárt, de a többi pártok közreműködésére is igényt tart.

Jorgák lapja tehát ugyanazt teszi, amivel Mihalachet vádolja. Felajánlják a nemzeti pártnak és igyekezik azt meggyőzni, hogy „más ellenzéki pártok” is szívesen szövetkeznek vele. A „Lupta” tovább is megy és egy vesztő nemzetipárti politikus állítólagos nyilatkozatát is közli a következőkben:

Harc Stere körül

— Nem mi vagyunk az okai, — mondja a „Lupta” szerint az állítólagos nemzetipárti politikus — hogy még nincs ellenzéki koalíció. Jorga kijelentette, hogy nem szövetkezik veünk, mert mi Sterével szövetkeztünk. De hát mi közünk nekünk ahhoz, hogy a parasztpártban létezik-e egy Stere, vagy létezik-e Stere-pártiak. Mi a párttal szövetkeztünk. A parasztpárttal való együttműködést nem tartjuk összeférhetetlennek politikai céljainkkal és nem tudjuk megérteni, miért tartják összeférhetetlennek a többi ellenzéki pártok. Tárgyalunk Toma Steliannal és arról győződünk meg, hogy ő is szívesen áll a feltétlenül szükséges ellenzéki koalíció élére. Még vagyunk róla győződve mi is, hogy ez a koalíció őszig létrejön és hogy ebből a koalícióból Jorgák sem fognak hiányozni.

Jorgák sajtója tehát ijedten látja, hogy Gyulafehérvár napja közeledik, a nemzeti párt és a parasztpárt között harc eredményesen halad előre, sítve ajánlja tehát fel közreműködését és annak hangsúlyozásával, hogy Stere jelezte a parasztpártban másodrendű kérdés, építi a hidat Jorgák hátamögött, amilyen a kérelmetlenül antistereizmus frontjáról visszavonulhatnak.

Mindaz pedig akkor történik, amikor kétségbeesetté vált, hogy a parasztpártot megbontani nem lehet. Mihalache cikket írt az „Aurora”-ban Steréhez és Lupuhoz való viszonyáról és ebben a leghatározottabban kijelenti:

Kijelentétem és most ismétlem, Sterétől és Luputól soha nem fogok elválni, mert ezt egyenesen bünténynek tartom. Miért hazaszerű Stere? Azt, mert megszerezte az egységes Románia számára Beszarábiát is, amelyre a legvéresebb nacionalisták sem számítottak. Mit tettek Beszarábia megszerzése érdekében azok, akik ma Sterét lehazaszerűsítik? Stere egyedül látta az orosz forradalom elkövetkeztését és csak ő készítette elő Beszarábia megszerzését. A német barátság nem mindig volt olyan bűn Romániában mint ma, amikor az antant oldalán megnyertük a háborút. Megvagyok róla győződve, hogy Stere ma nemzeti hős lenne, ha történetesen egy reakciós párt táborában volna

és nem a parasztpártban. Minden megkeverést visszautasítok. Tudom milyen hatalmas erőt jelent párom számára Stere és Lupu jelenléte. Velük jöttek be partunkba a román intellektuális legjobbjai, akik a motorikus erői jelentik a keresztény mozgalomban. Hatalmas tehervonat vagyunk, tevé a leghasznosabb és a legnépszerűbb lennének szállítómányul, de Lupu és Stere hívei a gőzmosdony. Amikor az országnak legjobban lesz ránk szükség, meg fogjuk tenni kötelességünket, de tudjuk, hogy sok, ma nagyon hangos hazafi távol lesz.

A regáti ellenzék Gyulafehérváron

Az ellenzéki koalícióval kapcsolatban az „Indreptarea” arról értesül, hogy amennyiben őszig a meg egyezés létrejön, a regáti ellenzéki pártok is képviseltetik magukat a gyulafehérvári kongresszuson. Hír szerint az összes pártok egyetlen nagy közös delegációt küldenek Gyulafehérvárra, amelynek tagjai lesznek az összes koalícióra lépő pártok vezetői. Argetoianu, az Avarescu-kormány volt belügyminisztere, aki most a romani terület szénatorjelöltje, a következőket mondotta:

— Sem engem, sem pártom egyetlen tagját sem vezetni a gyűlést. A mai kormányt meg kell bukítani és erre a célra mi szívesen szövetkezünk bárkivel. Azért vállaltam jelöltséget, hogy alkalmat adjak a választóknak megnyilatkozni: valóban oly károsatosnak tartja-e a nép a mi elmúlt kormányzatunkat, mint azt Bratianuék hirdetik. Be fogom bizonyítani megválasztásom által, hogy a liberális kormány hamarabb járt le, mint a mi uralmunk, amelyet csak erőszakkal és törvénytelenességgel lehetne megbuktatni.

Tovább folyik a harc a ruszinszkói Máramarosban

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Ungvár, aug. 17.

Az ungvári „Uj Közöny” írja: A máramarosszigeti főrabbi kerületéből Ruszinszkóhoz csatolt községek zsidói közt semmiképpen nem akar elülni az adás haro és a fanatikus villongás egyre újabb és újabb skandalumokat produkál. A főrabbi hívei nem akarnak belenyugodni a kormányzás ama döntésébe, amely a ruszinszkói Máramaros zsidó híveit kivette a szigeti főrabbi hatásköre alól és megengedte nekik, hogy önálló hitközséget alakítsanak. A kormányzás döntése ellen a prágai kormányhoz fölébeadték és ott igyekeznek összeköttetéseiket a szigeti pap érdekében fölhasználni.

Felsőpasa a főfészek az elégedetleneknek, akiknek élén Güick Lázár áll, aki Grün Mózes sakterrel együtt örökösön háborgatják a hitközség békéjét. A kormányzás döntése alapján ugyanis megalakult Felsőpásán az új zsidó hitközség, de nem fogadhatott föl külön metszót, mert a zsidó rituális szabályok szerint a már meglévő hitközség metszőjét kell foglalkoztatni az új hitközségnek is. Ez a Grün Mózes sakter, aki a legnehékeseredetebb híve a szigeti papnak, mindent megpróbált, hogy zavart csináljon Nem tartja be a hitközség alapszabályait, hitközségi gabellacédulák nélkül vágja az aprójszágot és ahelyett, hogy a

vágatási díjakat beszoigáltatná a hitközség pénzarába, a tetemes összeget részben ő vágja zsebre, részben pedig még ma is a szigeti rabbinak juttatja, akit pedig ebből a hitközségből semmi jövedelem sem illet.

A hitközség vezetősége a zsupánatushoz fordult intézkedést kérve a sakter önkénykedéséi ellen. A zsupán a teresvai főszolgabíró útján úgy rendelkezett, hogy a metsző köteles a hitközségi alapszabályokat betartani, gabellacédulák nélkül nem szabad vágnia és a mézárásoktól sem szabad díjat szedni, mert mindazok a jövedelmek a hitközséget illetik, ahonnan a sakter rendez havifizetést kap.

Mikor a sakter megtudta, hogy a zsupánatus hogyan rendelkezett, Slatinára ment, ahol Teitelbaum szigeti főrabbi minden héten megjelenik és irányítja hívei útján a vallási háborúságot. A főrabbival való tanácskozás eredménye az lett, hogy a sakter nem volt hajlandó engedelmessé válni a rendeletnek, hanem kijelentette, hogy inkább sztrájkba lép, de az új hitközség szabályait nem tartja be. A sztrájknak az volt a célja, hogy a hitközség tagjai így hus nélkül maradván, a vezetőséget fogja támadni.

A felsőpási községi jegyző beidézte az érdekelteket, hogy közölje velük a főszolgabíró rendeletét. Mikor a jegyző fölolvasta a rendeletet, amely a sakter kötelezi, hogy engedelmessé válna az új hitközség vezetőségének, a főrabbi hívei, főleg Weiss Mendel és Grün Mózes sakter elkezdte beszélni nekik és megpróbálták meggyőzni, hogy a fanatikus emberek agyon akarták vetni az elnököt, akit csak a jegyző mentett meg a dühöngő zsidóktól.

Most persze a boitrány rendelői ellen eljárás indul és hír szerint a sakter, aki állítólag idáig honpolgár, ki fogják utasítani.

Nitti volt olasz miniszterelnök a kétségbeesett Németországról

A versaillesi tizennygy pont

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, augusztus 15. F. Nitte volt olasz miniszterelnök a „Berliner Tageblatt” vasárnapi számában „A kétségbeesett Németország” címmel cikket írt, amelyben azt fejtegeti, hogy a versaillesi békeszerződés Wilson 14 pontjával szöges ellentétben álló rendelkezéseket tartalmaz.

A száz éven keresztül győzelemhez szokott Németország — írja aztán Nitte — sohasem élt vissza hatalmával, az erkölcsi felfogás ellen sohasem követett el oly merényleteket, amelyeket egységyedül az antant békeszerződéséi gyümölcésének kell tartanunk.

Németország bukását elsősorban annak a roppant hatásnak kell tulajdonítanunk, amelyet Wilson 14 pontja a német közvéleményre tett. De a híres 14 pont helyett a békeszerződést a következő 14 pontra építették fel:

1. A szerződéseket nem nyilvánosan kötötték.
2. Németországot nagy területekről való lemondásra kényszerítették anélkül, hogy a területeken népszavazást rendeltek volna el és az összes legyőzött államoktól a nemzeti-ségi elv nyilvános megsértésével szintén nagy területeket vettek el.
3. Mikor Wilson utasításainak értelmében Németország leszerelt, Franciaország megkettőzte hadseregét s a győző államoknak ma nagyobb hadseregük van, mint a háboru előtt.
4. Németországnak csak Elzász-Lotharingiát kellett volna visszadnia s ezzel szemben tisztára német területeket is elszakítottak.
5. Franciaország oly messzire ment, hogy még a néhány száz franciától lakott Saar-területet is elkarta venni Németországtól.
6. Wilson kijelentésével ellentétben Németországot megfosztották

gyarmataitól, kereskedelmi flottájától, külföldi vagyontól stb.

7. Mindezek után felállították a „jóvátelet” elvét, amely kezdetben 500, később 250, legutóbb pedig a valóság nyomása alatt jóval kisebb számú milliárdok megfizetésére kötelezte Németországot.

A többi pontban Nitte felsorolja mindazokat a sérelmeket és megszálltatásokat, amelyek — mint Felsőszilézia feldarabolása — még a békeszerződéssel is ellentétben állanak.

Wilson 14 pontja helyett, folytatja aztán Nitte, Németországgal szemben a megszálltatás, a bomlás, az ünnepiessen vállalt kötelezettségek megszegésének 14 pontját alkalmazták. A valóban békés és demokráciára törekvő Németországot ezért olyan háborgó gyűlölet ragadta el, amely a kétségbeeséssel határos.

Igazság nélkül nem lehet békét kötni s a nagy igazságtalanságok nem lehetnek tartósak. Mindaz azonban, ami ma Németországot terhel, egy időben ezzel Európa egész életét is megbénítja és súlyos kedvetlenséget idéz elő Amerikában. Hogyan lenne lehetséges a kereskedelem újrakérdése, ha a biztonság minden előfeltétele hiányzik?

Az amerikai Egyesült Államok döntötték el a háborút. Csak későn léptek a harcba, éppen ezért voltak az a hatalom, amely a győzelmet a szövetségeseinknek megszerezte. Reméljük, hogy a békében ugyanez az eset fog fenforogni. Az amerikai népek nagy felelőssége van a világgal szemben Mikor Wilson elnök beszélt, az európai demokráciák azt hitték, hogy egész Amerika szól. Amerika nem állhat félre, ha nem akar hitlen lenni az emberiséggel szemben vállalt kötelezettségeihez.

„The right is peace” — mondja van. Azonban megálló ber lamészár sem a béke r

Várunk a élet és a g várunk, am igazság elve fogja helyét hál különle cél mielőbbi den népnél

(*) Pesten, pen vitézeket gebben, mikor hatalomnak, a fegyveres ana komoly játék sportolás a s vannak az ak más különbsé tették meg ha hogy eltepték volt, ma vité földhöz tapas Szás hold jár pedig ingyen. Valamit a vit Mihós. Nem Egy hícekre ök, a kardda előjárjanak a lésában. Ami akik gyakor hátul porosz akik földet k ez, de földret Megoldhatnák Szent Horthy lepra vagy Rákosra is é sellért, ahin a köröm fel csak vitézzé, sok páriát. I földtől nemes sok föld kelle hogy vitézek kardsapas k nem nagy do is tudom, mi néptől. A ma büszke és ne Jót jóval fize Én egyező t ilyen felemek Künvitálna o nagyon nem avatná, meri avassák.

(*) Vitéz kormányzó é leiorom, de ne állók és tépe ezek a vitéze nek? És ha a barátai? mondta, az ó a szokaposo az az érzés eresskedést a vitézek, de s mélták. Mert és úgy halló hallgatták m gyakorlatot. nélkül csak tengernagyi zán vitéz. A kantak, hát zony megérd száz holdcsa A fene tudja is fontos.

(*) Csak fővitéz miért az ország d vitézlettek k Áldást oszt

Cent az élte k

szolgáltatná a hit-
tetemes összeget
re, részben pedig
rabbinak juttatja.
hitközségből semmi

ósége a zsupáná-
kedést kérve a
ellen. A zsupán
rabiró után egy
metező köteles a
ilyokat betartani,
nem szabad vág-
tól sem szabad
ndazok a jövédél-
litik, ahonnan a
etést kap.

megtudta, hogy a
rendelkezést, Sala-
Teitelbaum saigeti
a megjelenik és
a vallási háború-
való tanácskozá-
ogy a sakter nem
elmeledni a ren-
lantette, hogy in-
az új hitközség
be. A sátráknak
a hitközség tagjai
ván, a vezetőséget

gi jegyző beidézte
közölni valók a
st. Mikor a jegyző
t, amely a sakter
pimeskedjék az új
ének, a főrabbi
Mendel és Grün
edésükben nekies-
hitközségi elnökök
magyarték. A fana-
n akarták verni
a jegyző mentett
tától.

boirány rendezői
a hír szerint a
idágen honpolgár,

terelnők rszágról

kedelmi flottájá-
ától stb.
án felállították a
amely kezdetben
legutóbb pedig a
lat: jóval kisebb
negfizetésére köte-

a Nitti felsorolja
lmekek és meg-
re — mint Felső-
ka — még a bé-
ellentétben ál-

tja helyett, foly-
Németországgal
asztatás, a bomlás,
ált kötelezettségek
pontját alkalmaz-
kés és demokrá-
metországot ezért
ülőlet ragadta el,
essével határoz.

nem lehet békét
igazságtalanságok
csak. Mindaz azon-
netországot terheli,
Európa egész életét
súlyos kedvetlen-
erikában. Hogyan
kereskedelem új-
biztonság minden
ik?

Egyesült Államok
porut. Csak későn
pen ezért voltak az
a győzelmet a
a megszerelte. Re-
ésében ugyanez az
gni. Az amerikai
ósége van a vi-
Mikor Wilson elnök
i demokráciák azt
sz Amerika szót
hat félre, ha nem
az emberiséggel
kötelezettségéhez.

„The right is more precious than
peace” — mondotta Wilson. Így is
van. Azonban még igazabb és egy-
ben megalázóbb, hogy 30 millió em-
ber lemészárlása után sem a jog,
sem a béke nincsen meg.

Várunk a békére, mint ahogy az
élet és a gazdagság visszatérésére
várunk, amely azonban csak az
igazság elveinek győzelme után
fogja helyét elfoglalni. Amerika —
hála különleges helyzetének — e
elő mielőbbi megvalósításához min-
den népnél többel hozzájárulhat.

PILPUL

(*) Pesten, a margitszigeti sporttele-
pen vitéseket avatott a kormányzó. Ré-
gebben, mikor csak katonák kellettek a
hatalomnak, a Vörmezőn rendették a
fegyveres anahronizmusokat. A véresen
komoly játékhöz a Vörmező illeti, a
sportolási a sporttelepre hívákokzik. De
vannak az akkori és a mai idők között
más különbségek is. Akkoriban egy
tették meg katonának a magyar ember,
hogy ellépték a földtől, amely az övé
volt, ma vitészség úgy avatják, hogy
földhöz tapasztiák, amely más volt.
Száz hold jár a megvitésülését, még
pedig ingyen. No, nem egészen ingyen.
Valamit a vitésztől is követel avató szent
Miklós. Nem sokat, csak egy bagatellit.
Egy kicsike kis fogadalmat. Azt, hogy
ők, a karddal szentesültek, mindenkor
előjárjanak a hazafias erények gyakor-
lásában. Ami nyilván azt jelenti, hogy
sok gyakorolják a hazafiasgot, azok
hátralporozkálnak és elől azok járnak,
akik földet kapnak. Már nem is parádé
ez, de földreform, noha csak részleges.
Megoldhatnák ugyan az egészet is.
Szent Horthy Miklós kimenne a sport-
telepre vagy a Vörmezőre, vagy akár
Rákosra is és vitészsé avatna ötszáz ezer
szellett, akiknek annyi földje sincs, mint
a körmöm feketeje. Ez az avatás nem-
csak vitészsé, de emberre is avatná a
sok páriát. Igaz, hogy embereké a
földtől nemesüléne és a sok páriának
sok föld kellene. De viszont ahhoz,
hogy vitészekké avatódjanak, csak egy
kardcsapás kell és Horthy Miklósnak
nem nagy dolog egy kardcsapás. Nem
is tudom, miért sajnálja ezt a magyar
néptől. A magyar nép lovagias nép és
büszke és nem sziveli az alamiznát.
Jót jóval fizet a kardütést kardütéssel.
Egyszer talán maga a nép rendezne
ilyen felemelő szertartást a Vörmezőn.
Kíváncsi vagyok oda Horthy Miklóst és egy
nagyon nemes kardcsapással szenté
avatná, meri kiérdemelte, hogy szenté
szassák.

(*) Vitéz Barátain, — mondta a
kormányzó és tovább beszélt. Én csak
leírom, de nem írok tovább, mert meg-
állok és tépelődöm. Ha az ő barátjai
ezek a vitészek, bizonyos-e, hogy vité-
sek? És ha vitészek, bizonyos-e, hogy a
barátai? Mindegy. A kormányzó
mondta, az ő lelke rajta, ha hiba van
a szókeposolásban. Nekem különben
az az érzésem, hogy a kormányzói le-
ereszkedést nem érdemelték meg a rend-
vitészek, de a száz hold földet megérdé-
melték. Mert a föld a vitészséért jár
és úgy hallom, szemrebbenés nélkül
hallgatták meg a kormányzói disz-szó-
gyakorlatot. Már pedig szemrebbenés
nélkül csak az hallgathatta végig ezt a
tengerenagyi tengerormolást, aki igá-
zán vitéz. Az avatottak meg se muk-
kentalak, hát ehhez vitészség kellett. Bi-
zony megérdemelték azt a nyomorult
száz holdcsakát, amit azért kaptak...
A fene tudja, miért kapták, de ez nem
is fontos.

(*) Csak egyet nem tudok. Horthy
fővitész miért haragszik a vitészeire, akik
az ország dióságára az ő vitészségből
vitésztettek ki? Mert haragszik rájuk.
Áldást osztott és abból látom, hogy

Central Buffet

Színház után

az élte közönség találkozó helye

haragszik. Ilyeneket mondott: „Már a
mult évben kifejeztem azt az óhajta-
mat, vajna mihamarabb gyökeret verne
a vitési rend a vérattatja magyar
földön” Tetszik hallani? Hogy gyöke-
ret verjen? Hogy a földbe belendjön!
Még csak azt se tette hozzá, hogy
über hunderhund-wanzig. Nem. Stand-
pede. Mindjárt-nőjjenek be a földbe és
mindjárt verjenek gyökeret. Mintha
csak azt mondia volna: Kívánom nek-
tek édes vitészeim, hogy amlról szagol-
játok az ibolyát. Az ibolyásrt nem
garantálok, mert azt nem említette a
kormányzó, csak a tölgyfát említette.
Ez is tévedés. A tölgyfát se bántotta.
Csak a vitészekről bírált. Még pedig

szépen, melegen; az ellenségeimnek
legyen mondia, hogy milyen melegen.
„Hadd legyen — mondta — ez a rend
egy hatalmas tölgyfáerdő.” Isten bizony,
tölgyfáerdő mondott. Bánom is én.
Nem én ki-áram az a vitési rendnek,
hanem Horthy Miklós. Hát hadd legyen
egy tölgyfáerdő. De mi lesz akkor az
akasztással? Zsidót csak kell akasztani,
már pedig olyan tölgyfát még nem lát-
tam, amelyik akasztson. Rendesen a
vités akaszt és a tölgyfá eltűri. De ha
a vitésből tölgyfá lesz, akkor ki fog
akasztani? Jó, jó. A zsidót végre más
is akaszthatja. A zsidót végre nem is
mussáj felakasztani. De ki fogja a
vitészeket felakasztani?

Megszűnik az antant ha Franciaország akciót kezd Németország ellen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, augusztus 18. A „New York
Herald”-nak hivatalosan kijelentel-
ték, hogy a Franciakországnak Né-
metország elleni külön fellépése
automatikusan megszünteti az an-
tantot. Hír szerint a pénzügyi és
bankszakértők fellépésének tulajdo-
nítható, hogy Lloyd George a mora-
tórium mellett foglalt állást.

Franciaország háborúval fenyeget

Páris, augusztus 18. A „Daily
Chronice” a londoni konferencián
történeteket érdekes kommentárral ki-
séri. A jóvátételi bizottságban —
írja — a moratórium kérdése az
egyenlő szavazatok miatt fog holt-
pontra jutni. Ezért

valószínűleg még novemberben
újabb értekezlet összehívása lesz
szükséges, amelyre az amerikai-
kat is meghívják.

A tegnapi minisztertanács nyitva
hagyta a kamara egybehívásának
kérdését. Ha Belgium a jóvátételi
bizottságban Angliával és Olaszor-
szággal együtt haladva Németország-
nak a moratóriumot megadja, a kama-
rát azonnal összehívják, hogy a kény-
szerrendszabályokat előterjessze.

Ha fentjelzett államok a morató-
riumot elutasítják, úgy szemmi ok
sínosan a parlamentet összehívni. E
minisztertanácsos szó volt arról is,
hogyha Németország megfelelő időn
belül fizetési kötelezettségének eleget
nem tenne, úgy el fog annak az
ideje is érkezni, hogy Franciaország
követeléseinek érvényesítése érdeké-
ben hatalmi erővel lépjen fel.

Ezek szerint Belgium dönti el
Franciaország legközelebbi magatart-
ását, mert ha Belgium a bizottság-
ban Franciország ellen fordul, akkor
a francia delegáció elnöke, Dubois,
minden bizonytalansítást fog kapni,
hogy tisztjárt letegye. Római jelentés
szerint az olasz sajtó megállapítja,
hogy

az olasz diplomácia Londonban nagy sikert aratott

azzal, hogy a miniszterelnökök elfo-
gadták a reparációk elválaszthatat-
lanságát a szövetségi adósságok
kérdéséről és hogy sikerült novem-
berig Németországnak haladéktot sze-
rezni.

Róma, aug. 18. (Rador.) A lon-
doni konferencia meghívulása nem
okozott nagy meglepetést Olaszor-
szágban. A közvélemény meg van
győződve arról, hogy a német jóvá-
tétel rendezése a szövetségesek egy-
másközi adósságainak rendezése nél-
kül lehetetlen.

Keresik a megoldást

Páris, aug. 18. Magánjellegű meg-
beszélések után a jóvátételi bizottság
tagjai tegnap este hivatalos ülésen
egyhangilag elhatározták, hogy az
előtanácskozáskra meghívják a háborus
területek bizottságának képviselőit és
Hermes német pénzügyminisztert. A
„Journal de Debats” szerint a dele-
gátusok megegyezési formulát keres-
nek. E pillanatokban nem a feladatok
száma fontos, hanem az, vajjon lehet-
séges e kompromisszumot kötni, vagy

nem. Az eredmény kihirdetése két-
három nap múlva várható.

Ősszel ül össze a legfőbb tanács

Berlin, aug. 18. A „Petit Parisienne”
közli, hogy a legfőbb tanács az ősz
végén ül össze. A tanácskozást az ed-
digi diszpozíciók szerint Bruxellesben
fognak megtartani.

Miről tárgyalnak Marienbadban

Bukarest, augusztus 18. A kisan-
tant marienbadi konferenciáján részt-
vesznek Masaryk, Benes, Pasics,
Ninesics, Bratianu, Duca és Naruto-
vica. A konferencia folytatni fogja a
Sándor király esküvője alkalmával
Belgrádban megkezdett tárgyalásokat
és különösen tárgyalni fognak a
csehszlovák-jugoszláv kereskedelmi
egyezményről, a Magyarország elleni
prezentiv katonai egyezmény meg-
újításáról és kiterjesztéséről, az osz-
trák-magyar monarchiából megma-
radt hajózási anyag felszólításáról,
Magyarországnak a népszövetségbe
való felvételi kérelméről, a kisan-
tant képviselőről és a legfőbb tanács-
ban, mint a nagykövetek tanácsában,
végül Lengyelország és esetleg Gö-
rögországnak a kisanantiba való be-
lépéséről.

Belgrád, augusztus 18. Sándor ki-
rály és Marioara királyné Marien-
badba utaztak. A királyi pár inkog-
nitóban fog tartózkodni a világhírű
fürdőhelyen. Marienbadban három
hétig maradnak, mint gróf Avala és
neje. A királyi párral együtt utaztak
Pasics miniszterelnök és Ninesics
külgügyminiszter is.

A francia adósságok

Bécs, aug. 18. A francia kormány
néhány napja az amerikai kormány-
nak adott jegyzékében kijelentette, hogy az
adósságok megfizetése attól függ, hogy
Németország milyen mértékben teljesíti
jóvátételi kötelezettségeit. A francia
hadiadósságok lefizetésének ideje esze-
rint ötven év múlva következik. Feszült
érdeklődéssel várják az amerikai választ.

Horthy Miklós és a magyar nyomor

Budapestről jelentik: Horthy
Miklós kormányzó Bethlen miniszter-
elnökhöz leiratot intézett, amely szo-
moru esikkel eseteli az ország nyo-
morát. Horthy a nyomoréri a világhá-
borút, a forradalmat és az ellenséges
megszállást okolja. A nyomor egyre
nagyobb méreteket ölt és ezen segíteni
kell. A leirat hangoztatja, hogy az ál-
lam egyedül nem tudja magára vállalni
a segítés munkáját: társadalmi akcióra
van szükség. Az akció működésének
ellenőrszét magának tartja fenn a
kormányzó. A leirat végén Horthy
azon reményének ad kifejezést, hogy
a magyar nép méltó lesz őseivel és
meghozza a szeretet kötelező áldozatát.
Arról, hogy a fehér terror mennyiben
járult Magyarország mai siralmas álla-
potához, Horthy szözeata hallgat.

— Olvasta már Agnon, a legna-
gyobb élő héber író regényét:
„És a meggömbödt kiegyenesedik”?
Siessen!

Ébredő mozgalom Romániában

Ezrével terjesztik az antiszemita röpiratokat. Igatnak és hec- celnek a zsidóság ellen

Az Uj Kelet tudósítójától

Bukarest, augusztus 18. Az utolsó
hetekben egyre sürűbben látnak nap-
világot az ország minden részében
antiszemita pamfletek, hol ebben,
hol abban a városban tűnnek fel
kötreshírű „politikusok” vidéki nép-
gyűléseken, a röpiratok szerzői és a
régis antiszemita mozgalmakból ismert
agitátorok az internacionális anti-
szemitizmus ostoba szölamáival iz-
gatnak a zsidó lakosság ellen és a
keresztény szervezkedés szükségese-
ségét hangoztatják. Az „Adeverul”, a
fővárosi sajtó egyik legjelentősebb
napilapja „Antiszemita akció” címen
a reakció eme újabb megnyilvánu-
lásához a következőket írja:

— Ugylátszik csak ez hiányzott
még az országnak: antiszemita izga-
tás. De nincs baj, mert van már ilyen
is. Valahol,

csöndesen, de rendszeresen rö-
piratok és kiáltványok készülnek.

amelyeket nem tudni kisdodák és
nem tudni hogyan, tizezrével terjesz-
tenek az országban, amelynek béké-
jét megzavarják. A tartalmukat ille-
tőleg talán elég megemlíteni, hogy
újából exhumálják a legendát, amely
a rituális gyilkosságról terjedt el. A
mozgalom élén régi, ismert mester-
kedők állanak, akik egész életüket
szentlik a józan ész meghamisítá-
sának és a nép tisztá lelkének meg-
mételtyezésének.

— Nemrégén a hírhedt Selean
Codreanu járt Kisenevben, ahol

újából fel akarta támasztani az
orosz huligánizmust.

Több huligán társának élén elmen-
tek Crusevan sirjához, ahol mege-
küdték, hogy megszervezik a keresz-
tény egységet, amellyel kipszultják
a zsidókat. Ez a Crusevan renegát
volt, aki „Druk” című lapjában ére-
lyesen követelte a háboru előtt a
román nemzeti mozgalom elfojtását.
Sok jó román ennek a a Crusevan-
nak köszönheti, hogy Szibéria bá-
nyában fejezte be életét. Csak ter-
mészetes, hogy ezekután a hazafias
Selean Codreanu az ő sirjához ment
felesküdni.

— A helyi hatóságok, — írja to-
vább az „Adeverul” — amelyek bol-
sevikit látnak minden védtelen em-
berben, semmit sem tesznek az ilyen
izgatások ellen. Azt a látszato: kel-
tik, mintha esetleges pogromokat
nem is tartamának különösebb ve-
szélynek. De nem is csodálhatjuk
ezt, hiszen

a belügyminiszter külön állam- biztonsági szervezetet létesít a zsidók ellen

és a „Monitorul Oficialban” jelenti
ki, hogy minden zsidó bolsevik és
szigoru felügyelet alatt kell tartani
őket.

— A kormány — írja végül az
„Adeverul” — azon a véleményen van,
hogy nincs elég problémánk és elég
nehézségünk. A nemzetiségi kérdés
mellett — olyan nemzetiségekről szó-
lunk, amelyek irredenta mozgalmak-
kat szíthotnak, — szükségünk van
ismét a zsidókérdésre, ma, amikor
az országban keraken egymillió zsidó
él. Igazán fenomenális.

Ezeket írja az „Adeverul”, amely-
nek szoros nexusa az erdélyi nem-
zeti párttal ismeretes és nekünk,
akiknek már unalmassá vált a kö-
zépkelet sötétsége ezen újabb és újabb
megnyilvánulással regisztrálni, csak
örömmünkre szolgál, hogy a nemzsi-
sajtó egyes orgánumai is szükséges-
nek tartják időről-időre kellően meg-
világítani a reakció alattomos mun-
káját.

HIREK

Kolozsvára jön Strammer zsidó társulata. A Strammer direktor vezetése alatt működő „Habima” zsidó színtársulat jelenleg nyári turnén van. Legutóbb Marosvásárhelyen játszott, azután Szászrégenbe ment, ahonnan szeptember 2-ikára fog Kolozsvárra visszatérni. Itt ismét a Biasini-helyiségben fogja előadásait megtartani, előreláthatólag a tavalyit is felülmúló érdeklődés mellett.

Bratianu a tisztviselőkérdésről. Bukarestből jelentik: A „Viitorul” a következő nyilatkozatot közli Bratianu miniszterelnöktől: Biztosítom az állam összes tisztviselőit, hogy a kormány velem együtt teljes megértéssel van munkatársai irányában. Meg vagyunk győződve, hogy a tisztviselők szükségletei ma nincsenek kielégítve. A jelenlegi költségvetés határai között, amely a pénzügyi helyzet helyreállítását elsősorban megvalósította, meg fogjuk valósítani azok életszínvonalának javítását is, akik ma tűrni és szenvedni kénytelenek. Azok, akik igaznak és a lelkeket nyugtalanítják, nem fognak egyebet elérni, csak negatív eredményeket az ország becsületére és munkás elemeinek kárára.

Ügyvédek tiltakozása a kötelező román nyelvhazaság ellen. Bukarestből jelentik: Augusztus tizenkettődikén, szombaton Jasienický és dr. Mayer Ebner ügyvédek elnöklése alatt Beszarabia és Bukovina ügyvédei és bírói értekezletet tartottak, amelyen a kormány legújabb kiadott nyelvrendeletével foglalkoztak. Dr. Ebner jelentést tett Bratianu miniszterrel a köztörtént tárgyalásáról, majd miután dr. Rieber, dr. Teich és még néhány más ügyvéd felszólalt, a gyűlés résztvevői a következő határozati javaslatot hozták: 1. A csatlósított ügyvédek minden eszközzel küzdenek a nyelvrendelet törvénytelenége ellen. 2. Követelik, hogy az állam megfelelő időt engedjen az ügyvédeknek, bíráknak és jogi személyzetnek, valamint a jogorvoslást kereső közönségnek a román nyelv megtanulására. 3. Kérésrel fordulnak Bratianu miniszterelnökhöz, Florescu igazságügyminiszterhez és Nistor bukovinai miniszterhez abból a célból, hogy a román nyelv azonnali használatát előíró nyelvrendelet felfüggesztését és egy legalább ötéves átmeneti idő engedélyezését kieszakozóják. 4. Közös ügyvédi szervezet állítanak fel, amelyben Nagyrománia összes ügyvédei, tekintet nélkül a kamarákra, amelyhez tartoznak, megtalálják érdekképviseletüket.

Az ukrainai pogromárvák palesztinai telepítése érdekében alakult bizottság halás közönnel nyugtázza az újabb beérkezett következő adományokat: Kornhauser Ferenc utján Hidalmásról 720.— lei, Kertész Akos Dicsőszentmárton 30.— lei. Kolozsvárról önként adakoztak: Szenes Károlyné 200.—, özv. Feldmann Zsigmondné 100.—, Mandula tanító 50.— lei. A bizottság újból felkéri ugy a helybeli, mint a vidéki zsidó társadalmat, hogy a nemes cél érdekében való gyűjtésben és adakozásban el ne fáradjon, sőt minél inkább siessen vele, mert az akciót a hó végével le kell zárni. Pénzügyi adományok a Marmorosch bank kolozsvári fiókjához „A pogrom árvákért” számla javára, használati tárgyak Szenes Károly címére (Cluj, Zipolya-utca 2. sz.) küldendők. Felvilágosítással készséggel szolgál Dr. Szarvas Jakabné bizottsági elnök Cluj, Főér 12.

A kereskedelmi kamara elnöke jeleltette. A kereskedelmi miniszter nemrégiben utasította Metes dr. vármezei prefektust, hogy a kolozsvári kamara elnökválasztásának megejtésére tegye meg a szükséges intézkedéseket. A prefektus távollétében azonban a beletválasztások előkészítése van folyamatban. Miniszteri döntés alapján Jonel Comsa, Sever Pop, Gheorghiu Leon, Joan N. Evian dr., Julian Florea,

Jonel Aldica, Emil Blaga, Joan Ilea lettek rendes tagok, póttagok pedig Joan Toban, Alexandru Anoa, Viorel Fodor és Laurean Gherman. Magyar és zsidó részből rendes tagok lettek: Sipos Janó, Somogyi Miksa, Molnár Jakab, Szele Márton, Róssa Mór, Schwartz Jakab, Gutfried Adolf és Mayer Mihály. Póttagok: Polonyi N. János, Keresztes István, Ferenczy Gyula és Somlyai Mihály. Ezek közül kell egy főelnököt és egy szakelnököt választani. A főelnök, minden valószínűség szerint Jonel Comsa, a Baroa Centrala igazgatója lesz. A kereskedők nagyrésze őt támogatja és így megválasztása bizonyosra vehető. Egy másik frakció Gheorghie Leon bankigazgatót szeretné elnökké.

A „Poale Cedek” egyesület t. hó 20-án d. e. 9 órakor Maiom-n. 16. szám alatt rendkívüli közgyűlést tart, amelyre az egyesület összes tagjait eszton is tisztelettel meghívja az **elnökség**.

A Landau perben elrendelték a bizonyítás kiegészítését. Budapesti jelentik: Landau per mai tárgyalásán a bíróság elfogadta Ruppert indítványát a bizonyítás kiegészítésére vonatkozóan. Ruppert hosszabb beszédében kéri az új tanúinak, elsősorban Sréter volt honvédelmi miniszternek és Kenyeres Balázs egyetemi tanár kihallgatását. Ruppert beszéde után a bíróság szünetet rendel el, majd kihirdeti a végzését a bizonyítás kiegészítéséről. Ezek szerint Kenyeres Balázs egyetemi tanárt, törvényészi orvosi szakértőt, a boncolás körülményeiről hallgatják ki és arra vonatkozóan, hogy a holt testen milyen sérülések voltak. Az izsáki csendőrség nyomozására vonatkozóan Schmitz Rezső csendőrezredes és Borotha Broniszláv századost hallgatják majd ki. Sréter kihallgatását annak tisztázása végett rendelék el, hogy milyen panasszal fordultak hozzá Landau ügyében, miképpen intézkedett annak idején és Danskyék milyen jelenéseket tettek neki. A bizonyítás elrendelésébe az ügyész beleenygott, a védők azonban semmiféle panaszt jelentettek be. A bíróság ezután Landau Adolf utlevél ügyét ismerteti. Megállapítást nyert, hogy Landaunak engedélye volt a határátelérésre, ekkor tehát semmiféle bünyügyi eljárás folyamatban nem volt és teljesen szabályos az okmányokkal tett látogatásokat Bécsben és Prágában üzleti ügyeinek elintézésére. Felolvasták Dobának néhány levelét is, amelyben a fogságban lévő Dobé halálkodik Landau ádofoinak, mert függő ügyeiben intézkedett.

Határozás. Csütörtökön éjjel meghalt Kolozsváron Wertheimer Samu lisztkereskedő hatven éves korában. Az elhunyt egyik érdemes tagja volt a legregibb és legtekintélyesebb kolozsvári zsidó családoknak. Évekkel ezelőtt a hitközségi életben jelentős szerepet vitt, de újabb betegsége miatt visszavonult a közéleti munkától. Pénteken délután temették a kolozsvári zsidóság nagy részvétele mellett a Deák Ferenc-utcai gránit sírban.

Félmillió csekklopás. Kassáról jelentik: Weisz Izidor volt tiszapáteri lakos unokaöccsével, Herschkovics Vilmosmal fontos tárgyalások megkötésére jött Johannesburgból szülő földjére. Weisz Izidor unokaöccsét, Herschkovics Vilmost egy hosszabb romániai út után feljelentette. A feljelentésben az foglaltatott, hogy unokaöccse távollétében ellopta kofferéből 30 angol font készpénzt és 2300 angol fontról kiállított csekkjét, mely utóbbit a nyomozat megállapítása szerint az Al-alános Hotelbank kassai fiókjánál közel félmillió cseh koronáért váltott be és megszőkötötte. Herschkovics Vilmost a romániai jasi-i rendőrség leartóztatta. Ma várállanul megjelent a kassai rendőrgazdaságtudományi Herschkovics Vilmos és Pengrác rendőrtanácsos előtt Weisz Izidor irásbeli nyilatkozatával igazolta, hogy nagybátyja tévedésből tett ellene feljelentést és azt most visszavonja. Pengrác tanácsos a bejelentést tudomásul vette, távirati úton intézett a nyilatkozat valódisága tekintetében Weisz Izido-hoz, addig pedig naponkénti jelentkezésre kötelezte Herschkovics Vilmost.

Gorkij felesége — úépítőz. Moszkvából jelentik: A szovjetkormány Gorkij Maxim feleségét művészeti népbiztossá nevezte ki. Feladata főleg abban áll, hogy a szovjetek által elrekrutált művészeti tárgyakat, szobrokat, képeket, arany- és ezüstműveket, gyöngyöket, ékszereket, faragványokat a külföldön értékesítse. Nem eszadunk, ha azt hisszük, hogy az orosz ékszer és műtárgy nemcsak a legdivatosabb ajándék lesz Európában és Amerikában.

Mennyit hajt a telekkönyvi intézmény az államnak. Köztudomás, hogy Románia régi részeiben teljesen ismeretlen a telekkönyvi intézmény és az államköltegvetésben egy bani sincs felvéve a telekkönyvek kiigazítására. Ezért az igazságügyminisztérium kolozsvári főigazgatósága felhívta az összes telekkönyvi hatóságokat, hogy gyűjtsék össze azon adatokat, amelyekből kitűnik, hogy nyolc napon át, mennyit hajt ez az intézmény az államnak bélyegben, bekebelezési stb. illetékekben, hogy meggyőződjen a miniszter, mennyire érdemes ezen intézmény jókarban tartása és fejlesztése. Értesülésünk szerint egy kis városi telekkönyvnel augusztusnak, a leggyengébb forgalmú hónapnak nyolc napján át a kincstár bevétele a hagyaték átírásokon kívül, amelyet az adminisztráció utólagosan ró ki, 13000 lei, ezal szomban a tisztviselők havi fizetése körülbelül határoz lei. Az állam tehát nagy hasznot húz ebből az intézményből.

A cionista konferencia amerikai delegáltjai Londonban. Londonból jelentik: Louis Lipsky, Hermann Conheim és Abraham Goldberg, az amerikai cionisták delegáltjai karlsbadi konferenciára való útjukban Londonba érkeztek. A delegáltak hosszabb megbeszélést tartottak Nahum Szokolovval és a cionista gazdasági tanács tagjával, dr. Georg Halpernrel a Ruthenberg-terv finanszírozásáról és egy zsidó világgkongresszus egybehívásáról. Szó volt azonfelül a Jewish Agency megfelelő összetételéről is. A delegáltak Berlinen át utasnak Karlsbadba és a német fővárosban is érintkezésbe lépnek a cionista vezetőkkel.

Házasság. Tüzes Mór Bátor eljegyezte Lenobel Minát Naszodról.

Ha könyvet rendel az Uj Kelet könyvosztályától és a könyv árát előre beküldi, megtakarítja az utánvét költséget. A levél és a postautalvány feltételül így cizemendő: Uj Kelet könyvosztályának Cluj, str. Baron L. Pop 10. Ha egyúttal az Uj Kelet hiadóhivatalnak is küld pénzt, a postautalványon tüntess fel, hogy milyen összeget küld a hiadóhivatalnak és milyen összeget szánt a könyvbevásárlására.

Bezárták az ischli játékbarlangot. Bécsből jelentik, hogy egy Kneisel nevű, Marienbadból kintasított, játékbarlangtulajdonos sportklub cím alatt Ischlen játékbarlangot rendezett be, amely egymillió osztrák korona forgalmat is elért estéknél. Kneisel barátai voltak egy Aubin nevű francia, valamint a krupnik is, akik milliókra menő értékű zsetonokat loptak a játékosoktól. A maître de jeu a bécsi gonosztevő-világ ismert alakja volt. A banda tagjai 10—15 milliót szereztek estéknél s így persze könnyen „adakozhattak” 30 millió koronát az ischli szegényeknek. Letartóztatták őket, a „sportklub” helyiségeit pedig a lakáshivatal fogja fölhasználni.

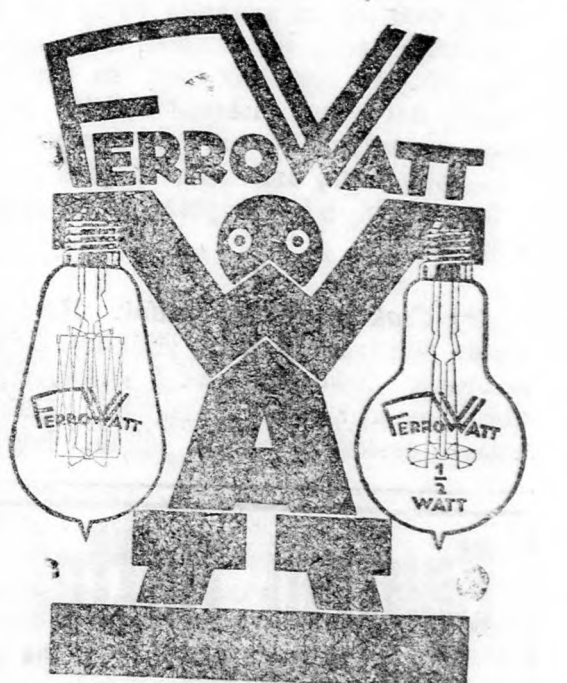
A Távoli Kelet köztársaságának zsidói az ukrán éhezőkért. Londonból jelentik: Julius havában a charbini zsidó segítő szervezetet a vagon élelmiszer küldött az ukrán éhező zsidók között való szétosztásra. Ezt a küldeményt legközelebb újabb nagyobb szállítmányok fogják követni.

Az Uj Kelet bizományosainak figyelmébe. Minden levél és minden pénzküldemény, amelyet az Uj Kelet könyvosztályának szánt, így cizemendő: Uj Kelet könyvosztályának, Cluj, str. Baron L. Pop 10. A bizományosok a bizományi könyvekről külön elszámolást készítsenek és azt közvetlenül a könyvosztálynak címezzék.

Mikor egy kereskedelmi utazó tréffál. Az aradi lapok az alábbi kedves hírt közlik: Az elmúlt napokban egy este Dóván, az ottani kávéházba egy középhorvannak látszó férfi állított be, aki jelekkel tudomására adta a pincérnek, hogy néma és sakkozni szeretne. A pincérek tudomásul vették a kívánságot és csakhamar megkezdődött a sakkparti, amely azonban a néma vendég idegeskedése következtében csakhamar különös befejezést nyert. Ugyanis nem lévén megelégedve a játszma kimenetelével, egy erőlyes mozdulattal lesöpörte a figurákat és a dobozalaku sakkablakát felkapva, azt sietvete partnere fején. A vereséde zajára elősiető pincérek és a kávéház tulajdonosa értesítésre adták a szangvicius sakkozónak, hogy az általa okozott károkat köteles megtéríteni, aki azonban jelekkel értesítésre adta a kávéház tulajdonosának, hogy a felszólításnak nem hajlandó eleget tenni. A pincérek közül ekkor az egyik a közelben levő állambiztonsági hivatalnak egyik detektívjét értesítette, amíg azonban a detektív előkerült az érdekes vendég újabb megfélemléseket okozott a kávéház vendégeinek és tulajdonosának. Összes zsebében levő pénzt, amely körülbelül harmincöt ezer leit tett ki, kiszedte és szétzórta a kávéház padlóján, majd egy széles gesztussal magához intve a cigányt, borzít hangon énekelni kezdett. A néma vendég hirtelen megszólalása még gyorsabbá tette őt a kávéház személyzete előtt s mire az állambiztonsági hivatal detektívje előkerült, az alkalmazottak elállították az összes kijáratokat, hogy meggátolják a titokzatos vendég esetleges szökési kísérletét. Az azonban a detektívnek szabályszerűen igazolta magát és ellenkezés nélkül követte az állambiztonsági hivatalra, ahol kihallgatása alkalmával elmondotta, hogy J. G. aradi kereskedelmi ügynök, aki üzleti uton van, jelenleg Aradról jött és azért tette magát némának, mert szereti az embereket megtréffálni és ilyen trükkökkel már több város kávéházát megnevetette. A dévai állambiztonsági hivatal közölte azonban gyanusnak találják a hiñlönös tréffát kedvelő ügynök viselkedését és táviratilag fordult az aradi állambiztonsági hivatalhoz, ahol azonban a nyomozás semmiféle terhelő adatot nem tudott megállapítani J. G. vonatkozásilag. A távirati értesítés vétele után a dévai állambiztonsági hivatal visszasszorgáltatta a lefogtól 35 000 lei készpénzt és a kereskedelmi ügynököt szabadlábra helyezte.

Honnan süttették el a világháboruban az első ágyut. A párisi „Le Figaro” írja: A brit admirális megállapítása szerint a világháboruban az első ágyut a Lauce nevű angol hadjáról süttették el a „Königin Luise” német aknavető ellen, amely teletaláltól elsüllyedt. Ezt az ágyut, amely az első háborus lövést leadta, most a párisi „Palais du Cristal” muzeumban helyezték el.

A szerelem élettana. Hosszu hallgatás után Bródy Sándor ismét megjelent írásával a közönség előtt. Legújabb könyve „A szerelem élettana”, egy filozófikus és elmélyedni tudó író megfigyelései és feljegyzései. Ára 55 lei. megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályától.

Mos...
német...
ban, a...
zeni,
rendez...
és a „T...
technika...
den pon...
sával be...
nyörü n...
a német...
költőnek...
jához új...
zeladik.
Haup...
modern...
geiber...
társadal...
minden...
A „Taká...
első báto...
a társada...
olyan ige...
hirdetnek...
dolt ki a...
megrajzo...
nyar és...
ségeival...
ereszti a...
lóságok g...
nele”-ban...
a fantázi...
Az ut...
nok és a...
Sterheime...
tenáltak...
diletés fe...
öltözékéba...
nagy esz...
és tőle ta...
a lenyűgö...
moknak a...
fér az egés...
mével. Ö...
külső igaz...
ren, tulm...
életképlete...
nyomorult...
technikai ig...
Apja f...
a hídeg sz...
mindent be...
húát, bá...
ahol az ele...
bőrögnak...
összeszugo...
a balsó lé...
korcsmáros...
fiát, ahol...
kővér föld...
küldeni eb...
élet napsfé...
hogy földet...
nyesszen. I...
legnagyobb...
ségében ne...
A legna...
közelisége...
lyos alkotó...
szobrász a...
val, küzd...
szettel. Ekk...
téshez nem...
beiratkozik...
tudományi...
szoknak a...
amelyek a...
léje emelék...
után Hambu...
Olaszország...
klasszikus é...
bolyong. Ut...
ben és Zűri...
már közele...
amitor meg...
Sommeraug...
És ettől...
költőmenyt...
van az „Ann...
regény, tava...
visszatérés...
gai kősz. Vi...
Ebben a reg...
meggyezer...
lusi ember...
piros virágok...
földhöz.
A hatvan...
mindenütt...
adok. Mert a...
adot, azt mir

Gerhart Hauptmann

Az ötödik jubileumára

Most ősszel lesz hatvanéves. A német színházak szövetsége Borossóban, ahonnan elindult ez a páratlan zseni, két napon ünnepi előadásokat rendez műveiből. A „Florian Geyer“-t és a „Takácsok“-at fogják a színpadi technika és a rendezés művészetét minden pompás eszközökkel a felhasználásával bemutatni. Két páratlan és gyönyörű napot adnak a német művészek, a német írók ennek a csodálatos erjű költőnek, aki hatvanadik születésnapjához új és hatalmas alkotásokkal köszönti.

Hauptmann Gerharttal indul el a modern német dráma, amely mélysegéiben, emberi tartalmasságában és a társadalmi távlatok felismerésében a minden nemzeti drámája elé került. A „Takácsok“-ban hangszó az az első bátor szavak, amelyek belejárnak a társadalom egész struktúrájába és olyan igazságokat és olyan valóságokat hirdetnek, amelyeket előtte nem mondtak ki senki. Az életnek megdöbbentő megismerése egy vonalú Strindberg fanyar és keserű, szinte gyűlölködő igazságaival. De Hauptmann Gerhart, szétreszeli a maga nagy tehetségét, a valóságok gyötrelmes meglátását a „Hannelore“-ban és a „Pipa táncol“-ban a fantázia misztériumába viszi.

Az utána érkezők, a Heinrich Mannok és az egészen modernnek, a Carl Sternheimnek és a Franz Werfelnek töle tanultak: töle tanulták meglátni a szépséges fantomokat a maguk saját öltöztetésében, töle tanulták meglátni a nagy eszméket a maguk prózaiságával és töle tanulták a miszticizmusnak azt a lenyűgöző tartalmasságát, a szimbólumoknak azt a szentségét, amelybe belefért az egész emberiség, minden belső rejtelmével. Ő az embert írta meg mindig, a külső igazságokat, de tulmelt az emberen, tulmelt a külső képeken és életképeleken, föléjük emelkedett és a nyomorult igazságokat betamelt a metafizikai igazságokkal.

Apja felüli korcsmáros volt, valahol a hideg sziléziai hegyek között, ahol mindent belep a fehér, igazi hó, üvegünát, bányák és emberférek között, ahol az elemek kísérteties erőket dühöztögnék szét és ahol az emberek összezsugorodnak és nevezve figyelik a balsó lényük suttogását. Az öreg korcsmáros a mezőre akarta küldeni a fiát, ahol érs kalászok vannak, sok kővér föld és piros virágok. Ki akarta küldeni ebből a komor világból az élet napfényes szántóira. Azt akarta, hogy földet műveljen és barmot tenyészessen. De Gerhart Hauptmann, a legnagyobb művész: a természetet közelségben nevelkedett.

A legnagyobb erők, az elemi erők közelségében érezte meg a maga súlyos alkotóerőjét. Borossóba megy, szobrász akar lenni. Küzd a materiáival, küzd a teremtéssel, küzd a természettel. Ekkor ébred rá, hogy a természethez nem elég a nyers erő: Jénába beiratkozik az egyetemre, természet-tudományt tanul, hogy megismerje azoknak a rejtelmes erőnek a titkait, amelyek a sziléziai hegyek között feleje emelték rettenetes igazságot. Jéna után Hamburg. Azután Spanyolország, Olaszország, Génua, Nápoly, ahol a klasszikus és tömör művészetek között bolyong. Utána ismét egyetem: Berlinben és Zürichben filozófiát tanul. És már közeledik harmincadik évéhez, amikor megírja első művét: a „Vor Sommeraufgang“-ot.

És ettől kezdve ír. Drámát, regényt, költeményt. Legutolsó művei között van az „Anna“. Az „Anna“ verses regény, tavasz-illat, ifjúság. Az „Anna“ visszatérés a fiatalság mezőj és virágai közé. Visszatérő, foynadó álom. Ebben a regényben a hatvanéves költő meggyöszter visszatér a faluba, a falusi emberekhez, a természethez, a piros virágokhoz és a termő, fekete földhöz.

A hatvanéves Gerhart Hauptmann mindenütt ünneplik, ahol emberek élnek. Mert amit Gerhart Hauptmann adott, azt mindenkinek adta.

Beszélgetés Zolotarieff konstantinápolyi szovjetdelegátussal

Az Uj Kelet Palesztinába kiküldött munkatársától

Konstantinápoly, június végén (Közeve érkezett.)

Perában, a rus Vövödán, közel a galatai hidhoz, az egyik ötemeletes ház bejáratánál széles, vörös márványtábla van kifüggesztve, amelyen aranyozott betűkkel az áll, hogy ebben a nagy épületben van elhelyezve a Szovjetkezelt Orosz Szociálista Szovjetkötársaság kereskedelmi kirendeltsége a közel-kelet számára. Ha az ember felmegy liften a negyedik emeletre, az egyik ajtón ezt a táblát meggöszter megtalálja. Ha pedig azon is áthalad, akkor egy várószobát talál, tele emberrel. Nem sokára egy íróasztalt is észrevesz itt, amelynél gömbölyű, szőke nő ül, ahhoz odamegy és megmondja, hogy kit keres és mit akar. Ezután vár, amíg számozzák, iktatják és elrendezik. Addig körülnéz. Az asztalról felvesz néhány újságot, a L'Humanitét, Roche Fahnet, Bosphoret, Journal d'Orient-t, pár percre belekapcsolódik a világpolitikába, majd, miután egy kicsit megdöbbsent azon, hogy Leninről azt olvasta, hogy paralizist kapott, idegesen körülfutja szemét a többi várakozókön. Csupa gondolkodó fej. Oroszok, franciák, angolok, törökök, örmények és görögök. Iratáskönyvek keresgélnek vagy halgan beszélgetnek. Ezeknek mindnek valamelyen ügyük van a Tanácskötársasággal... Mifélek lehetnek?... A falakon hirdetések és értesítések vannak kiszegve. Mindenk, aki árut szállít Oroszországba, köteles valamelyik külföldi kereskedelmi szovjetkirendeltségtől erre engedélyt szerzeni, különben az árut az orosz kikötőből vagy határállomásról visszaküldik... Két nagy brozplakett, a szovjet harmadéves fennállásának jubileumára, ciril betűkkel.

Az íróasztalon csengett a telefon. A gömbölyű, szőke nő föléhez veszi a kagylót, egy pillanatig hallgatja, azután azt mondja: „da“, leteszi, szétnéz közöttünk és az én arcomnál megáll.

Zolotarieff ur kéreti önt....

...Nagy szoba, díólaburkolattal. Zöld fotellek és kerek asztala. És az egyik ablak aljában, renetget akta között, hosszú, borotváltarcu fiatalember. Semmi pénz, semmi diplomáciai előjáték.

— Ön tehát azt akarja tudni, — mondotta Zolotarieff első kérdésem után — mi tulajdonképen itten a mi feladatunk....

— Igen.

— Erre három szóval válaszolhatok: békés összeköttetést teremteni.

— Milyen országokkal?

— Az összes Balkánállamokkal, Kisázsiaival, Szíriával és a közel-kelet egyéb területeivel.

— Ön csupán gazdasági összeköttetésre gondol?

— A mi feladatunk csak ez. Nem kétséges azonban, hogy más téren is óhajjuk a békés érintkezést.

— Kereskedelmileg hogyan tevékenykednek?

— Az orosz ipar termékeit igyekszünk hasznosítani, úgy elhelyezük külföldi országokban.

— Az idegen kereskedők miképen léphetnek jelenleg Szovjetországgal összeköttetésbe?

— Általunk, kereskedelmi kirendeltségek útján, vagy egy zertien olyképen, hogy kiutaznak Oroszországba.

— Önök vizumot is adnak?

— Igen.

— Hol vannak még ilyen kirendeltségek?

— Rómában, Berlinben, Londonban, Bécsben, Prágában, Stockholm-ban, Krisztinániában, Helsingforsban, Kopenhágában, Varsóban, Anatóliában, Perzeiában és Pekingben.

— Ezek közül bir valamelyik diplomáciai jelleggel is?

— Most már végeztem volna... De ön elszólte magát Génúával...

— Az olaszországi, németországi, lengyelországi, csehszlovákiai, angolai, perzsiái, afganisztáni és még néhány más képviselőteljhatalommal rendelkezik.

— Most, ha megengedi, Oroszország belső viszonyairól kérdeznék egyet-mást... Allandóan arról érkeznek hírek, hogy óriási az éhség. Igaz ez?

— Ezeknek a híreknek, sajnos, van némi alapjuk, de abban a mértékben, ahogyan a lapok kolportálják azokat, túlzottak. A Tanácskötársaság egyes részein, így Ukrajnában és a Volga-mentén nélkülözés van, azonban a moszkvai kormány és az American Relief Administration (A.R.A.), amely utóbbinak az élén Eritjhof Nansen áll, rendszeresen szállít oda élelmiszert. Ami a halálozást illeti, az arányzám természetesen nagyobb, mint békében volt, de statisztikánk arról nincsen.

— Mi, akik kívülről figyeljük az oroszországi eseményeket, szintén aggdód gondol kísérik az új terméskől szóló jelentéseket. Talán önöknek egészen friss értesítések vannak erről... Jó lesz az aratás?

— Általában jó lesz. Egyes vidékeken kevés vetés történt, más helyeken azonban, Kubánban és a csernozom területén dúz termés igérkezik.

— Milyenek az ipari viszonyok?

— A gyárak, a bányák és a műhelyek teljes üzemen vannak. A Don-medencében decemberben és januárban 50-60 millió pud kőszénat bányásztak, ami már több, mint fele a béketermelésnek. Márciusban szállítási nehézségek miatt az ukránai kormány kénytelen volt ezt a mennyiséget csökkenteni, a szükséglet azonban így is fedezve van. A vonatok sem szenvednek egyáltalában hiányt fűtőanyagban.

— És mi történt a munkásokkal?

— Egyetlenegy sem bocsátottak el. Nálunk az összes iparvállalatok az állam kezében vannak, amely a terheket épugy viseli, mint a javakat. Márciusban személyesen voltam Odesszában és láttam, hogy ezek közül a munkások közül egy sem éhezett.

— Egyébként nincs munkanélküliség?

— Nincsen. Szovjetországbán ma mindenki dolgozik.

— Egy pszichológiai kérdést szeretnék feltenni: észre lehet e venni, hogy burzsoázia ideológiája átalakul?

— Engedje meg, hogy kijavítsam: Oroszországban már négy év óta nem létezik burzsoázia. Csupán egyes burzsoák vannak még, ezeknek a száma azonban folyton kevesbedik.

— Tehát, ha jól fogom fel, a közös munkától való absztinencia is megszűnt...

— Mindenesetre alábbhagyott... A burzsoák lassanként hozzászótkak az új társadalmi rendhez és ma már többé-kevésbé résztvesznek a kollektív munkában.

— Még egy feleletet szeretnék kapni: a legutóbbi időben a lapok allandóan arról közölnek táviratokat, hogy Lenin súlyos beteg... paralizise van...

— E ről semmiféle hivatalos értesülésünk nincsen... Különbén én nemrégén Génúában voltam, ahol a konferencia oroszországi tagjaitól a legjobb híreket hallottam Lenin elvtársról. (Milyen különösen hangzik ez franciául: le camarade Lenin.) Az operáció óta teljesen jól érzi magát és dolgozik. Amit a burzsoák lapok allandóan innak róla, azok tendenciózus kohlományok.

Jegyzetkönyvem, amit az előbb már készülttem behajtani, újból ki kellett nyitnom.

— Most már végeztem volna... De ön elszólte magát Génúával...

Zolotarieff elmosolyodott. — Az teljesen magánjellegű ut volt. Krassinnal és Rakovszkival voltak ott megbeszéléseim...

— Mégis!... Mik voltak az impressziói?

— A privátvéleményemre kíváncsi?

— Érdekel... — Az a meggyözdésem, hogy ha a génúai konferencia nem is vezetett a világbékéhez, lesz majd konferencia, amely el fog odáig vezetni... Ez Szovjetországnak is a célja.

Bucsuásul Zolotarieff megkért, hogy amit beszélgetésünkben írtam fogok, fordítsam le franciára, el akarja olvasni, mielőtt megjelenik. Készséggel megígértem.

Ben Ami

„Ez a faj halálosan, visszavonhatatlanul gyűlöli minket“

Az Uj Kelet párisi levelezőjétől

Andre Lang, a „Figaro“ munkatársa egy sovínisata nagynémet társ ságban törtéte estéjét. Erről az estéről így emlékezik meg:

München, augusztus.

Tegnap összekerültem néhány nagynémettel. Bemutakozás után néhány pillanattal már menydörögtek. Egy hetven év körüli nyugalmazott ezredes, kipödört, villás bajusszal, nyugtalanul forgó szürke szemével és parancsozóhoz szokott, borizü baritonjával a német hadistenhez hasonlított. Ő volt a leghangosabb a társaságban. Nagyokat hörgintett egy másfélteres söröskorsóból és olyan ödöklő szemmel nézett rám, mintha én nyertem volna meg a marnei csatát. Vörös öklévei allandóan az orrom alatt hadonásztak mikor beszélt és ellentmondást nem tűrve különös nyomafékl nagyokat csapott a térdemre a mondatok végén, hogy jobban megértem a dolgokat.

— Rendben van, — kiáltotta — ha a háboru alatt mi barbárok voltunk, akkor öök most a háboru után valóságos kannibálok.

És hogy állításáról meggyözdön, könyvei közül előkereste a „Frankfurter Nachrichten“ című antisemita, nagynémet lap összekötött példányait. Ez a hírhedt újság naponként hosszú hasábokat közöl a megszálló csapatok rémséges kegyetlenkedéseiről. Az öreg felcsapta a kötetet és csontos ujját egy cikkre bökte, amely a négerek háboruzongató erőszakoskodásaival foglalkozott velőrázó módon. Az új háborura uszító reakciós német újságíró minden eszközt megengedett, hogy az irántunk túplált gyűlöletet a legmagasabb fokra hevítse.

A cikk sorából a lelezetlen, állati ösztönök visorogtak a jámbor olvasóra. Amennyi bocsort hazugság és képtelenség vibrál a világon, az mind belesorult ebbe a cikkbe. Olvastam egy darabot belőle, aztán kérdőleg az öregre néztem.

— Nos, mit szól hozzá — kiáltott. Mit szól a négeriekhez? Bravó, bravó! Ez a francia kultúra! Ez gyalázat! És ezt akarják tizenöt évig fentartani. Hát mi 1870-ben tizenöt évig maradtunk Franciaországban? Miért van ez?

Az öreg gyenge érvelése nagyon meglepett. Erre ugyan nem nehéz válaszolni. Mégis hallgattam, mert nem vitatkozni jöttem kösójük, hanem azért, hogy megismerjem nézeteiket. Csupán ennyit mondtam:

— Azt hiszem azért, mert öök elvesztették a háborut.

A társaság hahotálni kezdett. Az öreg csak úgy regett a kacagástól.

— Elvesztették a háborut? Hahaha! Mi csak erkölcsileg vesztették el uraságunk, de valójában nem. Mi nem vagyunk legyözve.

— De hiszen öök aláírták Versaillesben a békét...

A kacagás dührohammá változott: — Mi!!! Mi aláírtuk?!

— Bocsánat, én egy emlékszem...

— Az tény, hogy néhány áruló aláírt Versaillesben egy papirrongyot. Ilyesmi már előfordult a históriában. De ez a papirrongy a német népet semmire sem kötelezi.

eskedelmi utazó az alábbi kedelmult napokban ottani kávéházba sző férfi állított mására adta a ha és sakkozni tudomásul vették hamar megkezdte amely azonban a edése következtetés befefejezt és megelégedve el, egy erőlyes el figurákat és a felsapva, azt n. A verekedés és a kávéház ták a szaug-hogy az általa megtéríteni, aki ére adta a ká-hogy a felszó-életet tenni. A az egyik a kö-sági hivatalnak ette, amig azon-ilt az érdekes seket okozott a tulajdonosának. pénz, amely lelt tett ki, a kávéház pad-geztussal ma-borizü hangon ma vendég hir-g gyenasabbá emélyzete előtt ongsági hivatal alkalmazottak áratokat, hogy endég esetleges uban a detek-gazolta magát vette az áll-m-ol kihallgatása hogy J. G. nök, aki üzleti ól jött és azért órt szereti az és ilyen trük-ávávházát mag-biztonsági hi-gyanusnak ta-redvelő ügyök-g fordultak az vatalhoz, ahol mmiféle terhelő apitani J. G.-re értesítés vétele ongsági hivatal ált 35 000 lei elmi ügynököt

ttana. Ho-szu Sándor ismét ökönség előtt. elem élettana“, vednei tudó író sei. Ára 55 lei. Kelet könyv-

— Ön azt akarja mondani, hogy 1919 június 28-án akadt volna Németországban akár egy ember is, aki viszszaadott volna a békefeltételeket?

— Természetesen!

— Ön jól meggondolta azt, amit most mondott?

— E pillanatban is kés van a torkunkon — szolt kösbe egy klerikális lap szerkesztője. És még súlyosabb volt a helyzetünk, mikor aláírták önök a „békét”. De érvényes-e egy olyan szerződés, amit ilyen helyzetben kötünk? Ha a békeszerződés feltételeit teljesítjük: saját sirunkat assuk meg.

— Azt gondolják önök, — kérdeztem — ha Németország lenne a győztes, nem követelné a hadisírpótlást?

— Az öreg erdes olyan ordított, hogy a falak is beléremegtek.

— Mi sohasem teennék azt Franciaországgal, amit a franciák tesznek velünk! Emlékezzék csak ezernyolcszázhetvenegyre!

Kis szünet állott be. A házaszony gyümölcsöt és süteményt tett az asztalra. Az ezüst gyümölcsöstál régi, nemes ötvösmunka volt. Megkérdeztem az erdes fiától, hogy honnan való a tál?

— Elzász Lotharingiából...

— Az öreg e két szó hallatára felugrott és a kezében lévő habosítót mélyen az asztalhoz csapta:

— Elzász-Lotharingia! Rattenetes! Hát nem közönséges tolvajok önök? Ezt is elrabolták tőlünk!

— Igen, elrabolták — ismételte a fia franciául, anélkül hogy rámnézett volna.

Éreztem, hogy borsasztóan elszápadok. Tudtam, hogy az apát, fiút és az egész társaságot a gyűlölet és gőg emészt. Hogy érzéseimet el tudjam rejteni, minden erőmet megfeszítettem. Ezembe jutott, mikor tegnap este az ágyamban elmélkedtem a németekről, hogy ez a faj halálosan visszavonhatatlanul gyűlöl minket. Most szomorú beajkálást láttam tegnapi gondolataimnak. Felálltam, hogy elbucuszak. Az öreg est mondta:

— Most rosszul megy Németországnak, nagyon rosszul. Ha Franciaország nem változik meg, még rosszabbul fog menni. Az bizonyos, hogy ez nekünk nagyon rossz lesz, de azt hiszem, hogy önöknek még rosszabb.

A fia kikisért a kánpig. Láthattam, mérsékelni akarta kellemetlen érzéseimet:

— Ne haragudjon. Az apám egy vad nacionalista. Különbösen mit várunk egy öreg tiszttól? Én szeretem a népet, de azért elismerem, hogy önöknek egyben másban igazunk van.

— Örülök, hogy belátja — feleltem — hogy önök sem lettek volna különbek velünk szemben, ha mi lennénk a legyőzöttek.

E kijelentésem nagyszerűen hatott. A fiatal ember megszorította a kezem és helyeslően hatalmas nevetésbe kezdett. Igazi militarista, junker, revánsra éhes német nevetés volt. Olyan nevetés, amely a szavaknál ékebben meggyőzött arról, hogy ha ők lennének felül, ezerszer kegyetlenebbek lennének nálunk. Ezt a nevetés sohasem fogom elfelejteni.

Louis Loup.

Eredeti gyári árban
kötött kabátok, swetterek, harisnya és keztyű

Blatt
kötött-szövött áruháza
Cluj, Főter 13. 1304

KÖZGAZDASÁG

Román-magyar vasuti tárgyalások

Augusztus 26-án újabb értekezletre jönnek össze a megbízottak

— Az Új Kelet tudósítójától —

A CFR. és MAV. között hosszú hónapok óta intenzív tárgyalások folynak a két ország gazdasági forgalmának megjavítása érdekében. A tárgyalások rövidesen a megvalósulás stádiumába jutnak, mivel a fellemerült ellentéteket javarészt sikerült eloszlatni. A román és magyar vasutak megbízottai augusztus 16-án és 17-én értekezletre gyűltek össze Nagyváradon. Az értekezleten a Románia-nak kölcsönadandó magyar navetta-vonatok és vagonok ügyét tárgyalták.

A tárgyalások lefolyásáról nem adtak a sajtó számára hivatalos közleményeket, annyit azonban sikerült megtudnunk, hogy a román és a magyar kiküldöttek a tárgyalás anyagának legnagyobb részében meg egyeztek. Mivel egyik fél sem kapott plen puvoárt a tárgyalások folytatására, az elfogadott pontokat jóváhagyás végett feleltessék elé terjesztik és augusztus 26-án újabb értekezletre gyűlnek össze a még vitás pontok megbeszélése céljából.

A román kiküldöttek élesen tiltakoztak a MAV. azon feltétele ellen, mely szerint a kölcsönadott magyar vagonok felett a MAV. szabadon rendelkezhet. Ugyanis a magyar kiküldöttek kijelentették, hogy a kölcsönadott vagonokat a MAV. vezérigazgatósága elsősorban azon román cégeknek akarja rendelkezésre bocsátani, akik a magyar közellátás céljaira szállítják áruikat. A román megbízottak nem járulhattak hozzá a feltételekhez, mert a streizai egyezmény értelmében a CFR. jelentékeny díjakat fizet a kölcsönkapott magyar vagonokért, tehát természetes, hogy azokkal szabadon rendelkezhet.

Az erdélyi és bánáti termelő körök, különösen a fatermelők aggodalommal néznek az augusztus 26-iki tárgyalások elé, mert a tárgyalások eddigi fázisait az illetékesek titokban tartották és nem kérdezték meg az érdekeltek véleményét. Emiatt egyre erősödik az a vélemény, hogy egyes érdekes csoportok befolyásolják a tárgyalásokat, hogy egyéni érdekeiket az összesség rovására érvényesíthessék. Reméljük, hogy az illetékesek meg fogják találni azt a módot, amellyel a lehetőség szerint ki lehet elégíteni a termelők és exportőrök jogos kívánságait.

Belföld

(x) Kedvezmény a lembergi mintavásár román látogatóinak. Bukarestből írják: A közlekedésiügyi miniszter a lembergi mintavásárra utazóknak 25 százalékos vasuti kedvezményt engedélyezett, az áruszállításokra a kedvezmény 50 százalék.

(x) Devizatorzsdét állítanak fel Csernovitzban is. Bukaresti jelentés szerint a pénzügyminisztérium megengedte a csernovitz devizatorzsdé felállítását. Az új devizatorzsdét legkésőbb szeptember végén nyitják meg.

(x) A szamosvölgyi vasut szeptember elsejétől egyesíti tarifáit a CFR.-rel. A szamosvölgyi vasutigazgatóság közli, hogy szeptember elsejével megszünteti az eddigi tarifákat és szállítmányi szabályzatot, amelyet a CFR. tarifájával és szabályzatával fog helyettesíteni. Ez a változás nemcsak a szamosvölgyin

történik, de a szamosvölgyi kezelésében levő Zsibó-Nagybánya és a naszói körzet vasutvonalakon is. Az eddigi kedvezmények változatlanul érvényben maradnak.

(x) Iparfejlesztési kedvezményt kaptak a legutolsó minisztertanácsi napló szerint a következő erdélyi vállalatok: „Prejmar” textilárugyár Brassó megye, „Industria Alimentara Carol Albracht” bogyár Krassószőrénymegye. A vonatkozó minisztertanácsi napló a „Monitorul Oficial” augusztus 16-iki 107. számában jelent meg.

(x) Újból megállapították a cseh korona hivatalos árfolyamát a CFR.-en. Tíz nappal ezelőtt a CFR. vezérigazgatósága 270 leiben állapította meg a cseh korona hivatalos árfolyamát. A valuták újabb árfolyamváltozása következtében most a vezérigazgatóság a cseh korona hivatalos árfolyamát 4 leiben állapította meg újra a vasuti forgalom számára.

Külföld

(x) Zürichi zárlat augusztus 18-ról. Berlin 46.50, Newyork 524.50, London 2353, Páris 42, Milánó 2392.50, Prága 1485, Budapest 33.50, Varsó 7, Wien 0.5, bélyegzett 0.75.

(x) Budapesti zárlat aug. 18-ról. Newyork 1620—1655, Berlin 150—160, Prága 4725—4825, Zürich 309—315, Bécs 200—220

(x) Külföldi árupec augusztus 17-én. London: ezüst unciája 35 1/4 d, kancsuk kilogramja 7 1/4 d., réz 1016 kilogram 63.1.8. Ólom 156.18.9, cink 31.3.5

(x) A magyar kereskedők is rendezik cseh koronatarozásaikat. Budapesti tudósítónk jelentése szerint az Omke legutóbbi értekezletén valamennyi szakma bevonásával behatóan megvitatták a cseh koronatarozásokban érdekeltek kereskedők álláspontját. A vita akörül forgott, hogy moratórium elrendelését kérik-e a kormánytól, vagy más megoldást keresnek. Balkányi Kálmán dr., az Omke igazgatója összefoglalta a felszólalások anyagát és indítványára az értekezlet a következő két határozatot fogadta el:

1. Az érdekeltség főkéri a Budapesti Kereskedelmi Kamarát, hogy gyűjtse össze a szokolitartozásokra vonatkozó bejelentéseket, hogy a fennálló tartozások nagyságáról tájékoztatni lehessen a kormányt. Egyben már most főkéri az értekezlet az összes érdekelteket, hogy tartozásaikat sürgősen jelentse be szóban vagy írásban a Kereskedelmi Kamaránál és bejelentéseikben jelöljék meg a tartozás esedékességének napját.

2. Az értekezlet megbizta az Omke-t, hogy a cseh tartozások rendezése tárgyában közvetlenül tárgyalást kezdjen a pénzügyi kormánnyal abban az irányban, hogy a kereskedőknek adassék meg az a mód, hogy ezeket a tartozásaikat meghatározandó időbeosztás mellett fizethessék lehetőleg két évnél nem hamarabb.

(x) Mikor fizet Franciaország Amerikának. Washingtonból jelentik: Parmentier, a francia kormány kiküldöttje ide érkezett, hogy Franciaország háborús adósságainak rendezéséről tárgyaljon az amerikai kormánnyal. Az adósságrendező amerikai bizottság kérdése, mikor lesz Franciaország abban a helyzetben, hogy részletes fizetési tervet nyújtson át, Parmentier távirati választ kért Poincarétól, aki azt felelte, hogy két éven belül Franciaország föltétlenül megkezdi az adósságok törlesztését.

SPORT

Labdargás

A Csernovitz—Kolozsvár válogatott mérkőzés előkészületei. Az aug. 27-én Csernovitzban eldöntésre kerülő Kolozsvár—Csernovitz városközi válogatott revánsmérkőzésre dr. Morar Teofil megbízott kolozsvári szövetségi kapitány meglátta a szükséges előkészületeket. Csütörtökön délután triál jellegű mérkőzésre gyűlt össze 22 futballista, akik egy félidőt játszottak is. A 45 perc alatt mindössze egy gól esett, amelyet Szántó rugott Makrai hálójába. A nehékes vasuti összeköttetés öt napi távolmaradásra kényszerítette a Csernovitzban játszó kolozsvári válogatott csapatot, am lyeek legjobb tagjait szolgálati elfoglaltságuk akadályozza meg az ilyen hosszú ideig tartó kirándulásban való részvételben Morar Teofil most az utazás időtartamának megrövidítése érdekében autók megszerzésén fáradozik, mert különben Kolozsvár futballsporját nem reprezentálhatta a legerősebb összeállítású csapat Csernovitzban.

A Haggibbor—KAC mérkőzés hírelázás érdekében váltott ki sportkörökben. Mindkét csapat fokozott ambícióval és lelkesedéssel készül a vasárnapi találkozóra. A piros fűhérek csapata dr. Hirsch Eleméren kívül lényegesen megerősödik Rabitovszkival, a budapesti MTK kitűnő ifjúsági csapatának tagjával, aki állandó tartózkodásra Romániában telepedik le és a KAC csapatában fog hódolni sportszevedélyének.

Bukovinai eredmények. Csernovitzból jelentik tudósítónk: A Bukovina fővárosában lejátszott legutóbbi barátságos mérkőzések a következő eredményekkel végződtek:

Makkabi—Dragos Voda 7 : 0 (2 : 0).
A Makkabi Rotmans Arnold tréner vezetése alatt óriási fejlődésnek adta tanujelét. A győztes zsidó csapat legjobb embere Blum centerhalf volt.

Polonia—Jahn 5 : 0 (4 : 0).
Csernovitz bajnoksapatában jó játékvál Kolozsvári is feltűntet keltett Micsinsky centercsatár brillirozott. A német csapat nem volt egyészes.

Hakoah—Poale Zion 1 : 0 (0 : 0).
A Hakoah csak erős küdelem után tudott győzni a zsidó munkásosapattal szemben.

Uzás

A Haggibbor uszóversenye. A Haggibbor vasárnapi uszóversenye minden tekintetben sikerültnek ígérkezik. Az egyes számok — népes mezőny indulása mellett — heves és igazalmas küdelmet fognak nyújtani. A 13 számból álló versenyre eddig 80 nevezés érkezett, a zárlat azonban csak ma, szombaton déli 12 órakor történik meg és így az indulók száma még növekedni fog. A hőgyversenyre (14 éven aluliak) eddig Meesi Pirozka, Rosenfeld Erzsébet, Rosenfeld Pirozka, Rudas Biska, Krausz Annuska, Falk Erzsike és Heller Rózsika kolozsvári urileányok neveztek, míg a 14 éven felüliek részére kiirt számban Kende Lili, Krémer Emmi, Morvai Vilmosné és Fisch Lászlóné indulnak. A meghívási versenyen Nagy Ádám, Óvári Zoltán, Pusztaffy Béla (KAC): Drach Jenő és Kelemen József (KKASE) vesznek részt. A részletes programok és nevezések teljes listáját az Új Kelet holnapi, vasárnapi száma közli. A verseny kezdete pontosan háromnegyed 11 órakor a Diana-uszodában.

Felelős szerkesztő DR. MARTON ERNŐ
Kiadó: MADAMA nyomda és kiadóvállalat R.T.
Szerkesztőségi telefonszám 977.

A Zsidó Nemzeti Alap országunk földjét akarja népünk köztulajdonába visszavásárolni, (aké a föld, azé az ország) a Keren Hajjeszód a fejlett európai állami élet alapjait akarja lerakni e visszaváltott földön, a Tarbut-Kulturálap pedig a sivatgvándorlás nevelési alapja

Megnyilt a FRENKEL-áruraktár Strada Aprinjoarelor (volt Gyufagyár-utca) 13. szám.
Legelőnyösebb feltételek, legmagasabb lombardok. Rikfűnő száraz helyiségek, pincék nagy befogadóképességgel. Vasuti vágány. Telefon 401, 290.

Szombat
he
de
ka
me
me
ve

Vasárna
dül
ár
he
(O
ka
m
m
de

Öt min
vonás
A beteg
Gara Ak
röl szól
egyik fő
estére z
netét. A
Béla és
érdekess
történet
hosszu i
nagyszer
Ezeken
és Gózo
továbbá
fája a H
városos
Géza m
hatnak é
nagyszer

Urán
Vasárna
Danton,
háborzo
francia
amikor a
a legocs
egymás
sarába g
egyik leg
nak éle
ben: Ja

Egye
világhír
regényér
zete fut.
között le
mely egy
ben a ki
szerepbe
attrakció
szoktuk
tömögöke
bennünk
Sándor
fogadta.
szorult
amennyi
jegyek
pergését
Transylv
anyagi á
kösse, t
igy mind
fonságos

A sz
egy okie
lesz a
tanítás
Megkivá
nyelvtud
állami t
tember
írott is
dök be.
Odo
tus 1.

Gottesr
iskola

Hersko
Bacskor
állandó
ban. Leg
deléke
Vagont

Gyutagy
ben. Tel

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Szombat: 5 órákor: Sándor Mátyás (Olesó helyárrakkal.) 7 órákor: Ugyanaz. (Rendes helyárrakkal.) 9 órákor: Kerti kabaré. Gázi és Mercedés. A gyűtment. Halló te vagy az édes? A masamód. (Berky Lili és Gózon Gyula vendégszínházával.)

Vasárnap: 3 órákor: Sándor Mátyás. Második rész: Antekirt orvos. (Olesó helyárrakkal.) 5 órákor: Ugyanaz. (Olesó helyárrakkal.) 7 órákor: Ugyanaz. (Olesó helyárrakkal.) 9 órákor: Kerti kabaré. Gázi és Mercedés. A gyűtment. Halló te vagy az édes? A masamód. (Berky Lili és Gózon Gyula vendégszínházával.)

A műsorra tüzött előadások jegyei előre megvásárolhatók a színház pénztáránál.

Öt egyfelvonásos egy este. A megfeszített munka eredményeképpen öt új egyfelvonásos szerepel a kerti kabaré mai műsorán. A betegem-e? Kivegyem-e? Gózon Gyula és Gara Ákos szellemesen megírt valutaőrület-ről szóló bluetje helyi aktualitásánál fogva egyik fődekkessége a műsornak, és estéről-estére zajos siker kíséri minden egyes jelenetét. A három főszerepet Gózon Gyula, Bálint Béla és Leóvey Leó játsszák. A műsor másik érdekessége a Gyűtment: Géczy István falusi története, a budapesti kabarészínházoknál hosszú ideje műsordarabja s itt is gondos és nagyszerű előadásban láthatja a közönség. Ezekben kívül színrekerül még Berky Lilivel és Gózon Gyulával a főszerepekben a Főpróba továbbá a Masamód és Lakatos László tréfiája a Halló, te vagy édes? Az öt egyfelvonásoson kívül Czeglédi Gyula és Fratta Géza magánműve a szenzáció erejével hatnak és kimagasló eseményei az amúgy is nagyszerű új műsornak.

MOZGÓK MŰSORA

Uránia mozgóban: Szombaton szünet. Vasárnap a nagyszerű történelmi dráma, Danton, repris. Látványos, izgalmas film ez. háborzongató hűséggel eleveníti meg a francia forradalom vérzivatarának tombolását amikor a legnemesebb jelszavak öve alatt a legcsodálatosabb emberi bünököt halmozzák egymásra és a terror, mely a nyaktól a kocsarába gurított sok nemes főt, a forradalom egyik legrokonzenvesebb alakjának, Dantonnak életét is kívánta áldozatul. A címszerepben: Jannings excellál.

Egyetem mozgóban: Jules Verne a világhírű francia regényíró legnépszerűbb regényének a Sándor Mátyásnak, első fejezete fut, a Mártírok. Minden kalandorfilmek között legkiválóbb ez az izgalmas történet, mely egy bosszu betöltését festi, négy részben a kifutó Romuald Joubert-val a címszerepben. A nyári szezon változatot film-attrakciónak előadásai alkalmával már megszoktuk a mozgó pénztára előtt telongó tömegeket, de még így is váratlanul ér bennünket az a meleg érdeklődés, mely a Sándor Mátyás első részének premierjét fogadta. Legalább kétszer annyi közönség szorult ki az intim kis mozgóból, mint amennyien boldogok voltak, hogy kiharcolt jegyeikkel végig nézhették a filmremek lepergését. A páratlan siker arra indította a Transylvania mozgó igazgatóságát, hogy anyagi áldozatokkal nem kímélve már is lekösse, téli reprisze, a Sándor Mátyást, hogy így minden érdeklődőnek lehetővé tegye a főszezon nagyszerű film megsejtelését.

Pályázat

A székelyudvarhelyi zsidó hitközséghez egy okleveles tanító kerestetik. Kötelessége lesz a felállítandó elemi iskolákban való tanítás és a középiskolákban a hittoktatás. Megkivántatik a héber, román és német nyelvtudás és vallásos életmód. Fizetése az állami tanítók fizetése lenne. Az állás szeptember 15-én foglalandó el. Pályázatok alulírott iskolaszékhez szeptember 1-ig adandók be.

Odorheiu (Székelyudvarhely), 1922 augusztus 1.

Goffsmann Vilmos, Dénes Samu. iskolaszéki jegyző. 4431 iksz. elnök.

התקווה

הער פער צוויי פועלי צדק אונזער וויס איינען גוטען מוסק בעל תפלה לויים מוראים ויעלכער מיט צייגנססע פאן ארטהאדאססען ראבבינער פארזעהען וויא פראכע ערפארדערליך האנראד 1000-2000 געעבישע ברוינען אקצעפטייערענדען ווערדען איינע מאליע שפעטען פערזעטיגט.

Herskovits Bernát 4415

Bacskor, mosótejp, felsőbőr és szíjgyártóblanb

állandóan nagy készlet kicsinyben és nagyban. Legolcsóbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök.

Vagontételnél 5 százalék kedvezmény.

SÁMSON-BÓRGYÁR

Oyfagyár-utca 1. Gyorsáru raktárral szemben. Telefon: Gyár — 46. lakás 8—87. szám.

Valutapiac augusztus 18-án

TŐZSDÉK	Lei	oseh kor.	márka	fran. frank	avájoi frank	lira	osztr. kor.	magy. kor.	font sterl.	dinár	leva	lengy. márka	dollár	holl. forint	török font	svéd kor.
Bukaresti valuta deviza		400	18	1225	24	660	44	12	640	185			137			
Bécs .... valuta deviza																
Prága valuta deviza			335	279	670	161	475	220					375			
Berlin .. valuta deviza		3090		84	200	48		69	4870				1075			
Zürich .. valuta deviza		1530	50	4162		2350	1	33	2350	15250			524			
Paris .... valuta deviza		9	36	120		241	5690	002		5695			1265			
Budapest valuta deviza		10	48	152	1675	303		245		7160			1595			

Megnyit! a Megnyit!
„Helios“
hőtütszövött árnygár leakata
Cluj, Piata Unirii 7. (Fötér)

Óriási választék: 1389
Kötött kabátok
Kötött ruhák
Női és gyerekek céppék
Jämperek
Harianya és keztükben
Eredeti gyári árak

Uj! Megnyit Uj!
Clujon a Bolyai-utcában
ROSMANN MIHÁLY
szücsműhelye

ahol minden e szakmába vágó munkát legújabb divat szerint jutányosan és pontosan eszközöl. 1387

Gyermek ruhák 1399
raktáron és rendelésre is legizlésebben csak az
ADLER-cégnél
készülnek. Str. Iuliu Maniu (v. Szentegyház-u.) 5. sz.

שאלמיט postán
utánvét mellett pontosan szállít 1344
Winkler Mór & Co szálami gyára
Cluj, Piata Mihail Viteazul (Széchenyi-tér 39. Telefon 12—90.
Árjegyzék és הנישר kívánatra ingyen.

Zephier
ingblousok
Vászon öltönyök
Tennisz nadrágok 1330
Neumann M.
cégnél, Cluj, Piata Unirii No. 14. Fötér

Rosenzweig Antal Cluj (Saját ház)
Széchenyi-tér 38. — Telefon 4-36
ספרים האנדלוגע שלוחים תפלה ממות
ציצות ענרא אינד העשיל
Selyem tuleszek, mirjamok és diszkötéses machsor garnitúrák német és magyar fordításban, nagy raktár. 1321

PLASTIK

lábhajtásra kü-
lönböző bonbon-
betétekkel meg-
vételrekerestetik

Fatmébonbongyár
Bukarest, Str. Bukovinei 28

Befőttes és ugorkás üvegek
megérkeztek
Eisenstädter Fülöp és Társa
volt Lakatos-áruház
Str. Regina Mária v. Deák F.-u. 13.
Footballabda 99.— leitől
Gyermekkosci 350.—
Rövid kötött és gyermekjáték áru nagyban is kapható. 1358

Engros. Olcsó bevásárlási forrásrövid, bazár, galanterie cikkekben
Feiner Testvérek, Cluj, Unió-u. 11.
Bent az udvarban. 1303

Bíró Lajos
A bazini zsidók (Regény) ára 33 lei
A zsidók utja (Tanulmány) ára 18 lei
Megrendelhető az
UJ KELET könyvosztályától
Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

A politikai irodalom szenzációja
Garami Ernő könyve
Forrongó Magyarország
Ára 66 lei
Uj Kelet könyvosztálya
Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Porcellán és edénykereskedők figyelmébe!
Karisbadi porcellán áruk: u. m. sima, gyöngyös, relii, duplaerős, mély, lapos és dessert tányérok; sültés, téstás stb. tálak, gyönyörű, mintás teás csészék, bögrék stb. a napi árnaknál sokkal olcsóbban.
Kérjen árajánlatot! 4336-1
B. Gál, porcellánkereskedő Déva. Telefon 27.

SCHÖNBERGER, SPITZ & Co
kötött, szövött, rövid és norinbergi áruk nagykereskedése
Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér

Rókat és más szörmét fest az Unio gőzmosógár Kolozsvár

Kepes Elek orvosi kötszerész
Oradea-Mare, Sas-passage
Ajánlja saját készítményű sérvkötőit, haskötőit stb. Női és férfi övszerek nagyraktára 0000

Markovits F. ékszerész, Arany- ezüst ékszerek, kinaezüst és ezüst dísz tárgyak választéka. Szőlid és pontos kiszolgálás. Tört aranyat, Cluj, Wesselényi-utca 20. sz. ezüstöt, briliánt legmagasabb napi árakon veszek. 1398

NYUGÁGYAK
kivánatra egyes drbként is bár-hova gyári áron szállíthatnak kartámlával, labrésszel prima vászonnal 250.—, vászon nélkül 150.— lei ellenében 0000
Weisz Kálmán, Oradea-Mare, Nagypiac-tér 10. Telefon 905.

Szörmék művészies feldolgozása

Eredeti modellek

Eredeti modellek

Déri Lajos,

Cluj, Strada Memorandului No. 3. (volt Unió-u.)

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavonként 1 lej. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 lej. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 lej. Jellegű hirdetésre semminemű felvillagást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatók. Erre a célra a hirdetés díjon kívül 2 lej 60 bani bélegyűjtés fizetendő.

Lehetőleg bankgyakorlattal bíró, kereskedelmi végzettségű **saldo contistát**

keresünk mielőbbi belépésre. Román, német nyelven beszélők előnyben részesülnek. Ajánlatok fizetési igényekkel a Medgyesi Általános Takarékpénztárhoz intézendők. 4405

2-3 iskolás gyermek kóser kosztot és ellátást kaphat. Érkezhetni Hirsch, Dick cégénél. 4414

Örökre adandó 5 éves leánygyermek keletgyevel és 45.000 magyar koronával. Szíves ajánlatok dr. Eisler főorvoshoz intézendők. Cluj, Bánffy-utca 2. sz. 4416

Röfös üzlettel részére egy idősebb kiszolgáló és jó kirakat rendező alkalmazott azonnali belépésre felvétetik. Magyar és román nyelvtudása megkívánatik. Ajánlatok vagy személyes bemutatkozás: Spitz Béla Szatmár. 4425-I

Eladó 50 drb. használt petroleumos hordó. Frattil Korodil Déva. 4430-I

Butorozott szobát keres magas bérért Ben Ami az Uj Kelet szerkesztőségében. Érkezni délután.

Achénu B'né Jlszoel. Egész vagyonomat képező talasz és tillim-t a vonaton elvesztettem. Kérem megtalálót sziveskedjék címét velem tudatni. Herskovits Bernát O-Radna. 4433-I

Elcserélném a városban levő két modern szobából és konyhából álló lakásomat nagyobb, kertes lakásra. Lehet a külső részekben, esetleg magasabb helyen is. Leveleket »Kölcsonós« jellegre az Uj Kelet kiadóhivatala továbbítja. Telefon 977 és 844.

Férjhez menne izr. leány harmincezer lei hozományjal, berendezett lakással és üzlettel 35-40 éves intelligens hivatalnok vagy kereskedőhöz, lehet gyermektelen özvegy. Ajánlatok Klein Ignác Szatmár, Mária-utca 8. küldendők. 4426

Fűszer-vaskereskedő segéd felvétetik szeptember 15-iki belépésre Berkovits és Silberger cégénél Szilágycséri. Ajánlatok életkor és fizetési igények megjelölésével küldendők be. 4428

Okleveles tanítónő ajánkozik elemi, középiskolai oktatással egy kisebb gyermekhez. Nagyvárad, Szacsavay-u. 37. ajtó 6. 4436

Zsidó urfi család felsőbb osztályú gimnázista fiút teljes ellátásra elfogad. Leveleket »Gondos ellátás« jellegre a kiadóba. 4437

Izr. urleány nevelőnői állást keres. Ajánlatokat »Nevelőnő« jellegre a kiadóba kérek. 4438

Segédet keresek a röfös és divatúru szakmából; személyes vagy írásbeli ajánlatokat Székely Vilmos divatárkereskedő Székelyvárad. 4439

Izr. családnál teljes ellátást keresek kereskedelmi isk. tanuló fiának. Megkereséseket Erzsébet fürdőbe kérek. 4440

A Technikus-bál szépségversenyét biztos nyeri az ki frisuráját Erdélyi és Pasku hölgyfodrászoknál készítetté. Főtér 23 (kapu alatt) 4441-I

Cipőkereskedőség ki román nyelvet is bírja azonnala felvétetik »Bata« cipőáruházban Cluj Főtér. 4446-I

Nagyobb mennyiségű láda olcsón eladó »Bata« cipőáruházban Cluj főtér. 4447-I

Román magyar nyelvet bíró irodai teendőkben jártas urleány megfelelő állást keres. Cim a kiadóban. 4445-I

Főtéri nagy üzlethelyiség berendezéssel áru készlet nélkül átadó. Közélebbit a Friedmann könyvkereskedésben. 4448-I

Intelligens saját üzlettel bíró fiatalember hozományjal rendelkező barna lány ismerettségét keresi. Teljes című leveleket kér »Discret« jellegre kiadóba. 4442-I

Uniunea Comerciala Rt.

Központ: Bukarest

Alaptőke: 25,000.000 Lei

Fiókok: Galați, Jassy, Constanța, Craiova, Chisinau, Cernăuți, Timișoara és Cluj, Strada Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 32.

Ajánlja bőven felszerelt raktárát: Fűszer és coloniál áru, autó, kocsilack Rudvas, abroncsvas, lemezek, csavarárú, szerszámok, különböző mintájú kapák, lapátok, asók, csákányok, kaszák, kaszaféző kövek (Anker) és kaszaverő szerszám. Mindennemű bel- és külföldi olajok (hengerdinamó, motorvazelin, tovattakenőcs stb.) Bőr-árúkban: chewreaux, box, bagaria, talpak, patkók stb. Teher- és személyautók és mindennemű autófelszerelések.

Lloyd 793

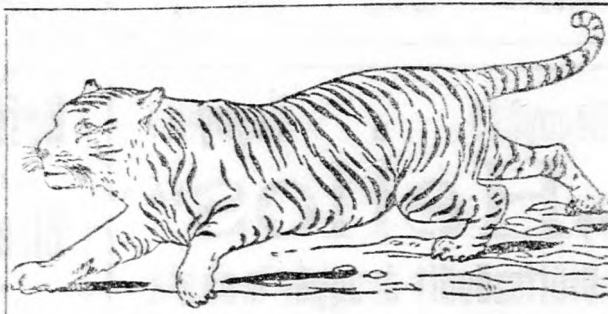
1382

Mártonffy Testvérek & Co

ujonnan berendezett világvarosiszőrmeáruházában legújabb modellek, elsőrangú szőrmeék, mindennemű szőrmeecikkek, — szücskellékek nagyban és kicsinyben. —

Szolid bevásárlási forrás!

Cluj-Kolozsvár, Piata Unirei 20. (Főtér) Telefon 10-25. 1396 sürgöngcim: Mártonffypelz.

Műköszőrüs, késes, műszerész

szakmába vágó munkákat szakszert, vállalom szolid és pontos kiszolgálással Gajzágó Márton Cluj, Kinizsi-utca 5. (Ovár.)

Speciális hajfestő, női fodrász és manicure terem

Gallik és Fodor, Cluj

Calea Victoriei 2. (volt Rossuth L-u.) Modern hajmunkák, jutányos árak! 1284

Megnyilt! Megnyilt!

Parkettfanc

Derős hangulat minden este a

Dacia-Barban

Cluj-Kolozsvár legdisztingáltabb szórakozóhelye. Változatos műsor. Kifünő baritokok. 4175-I

S. EISENSTÄDTER & Co

szücs és szőrme áruháza

Főtérlet: Calea Victoriei 2. Fiók: Ovár (Szenlélek és Kinizsi-u. sarok)

Szőrmeáruházban állandóan nagy készlet!

Rendkívül előnyösen ajánlok

Pergament papír I. PPP. 110 — lej
jegyüt kg.-ként . . . . . 80 — lej
Zsineg káthod 25 gr. kg. 80 — lej
Zsineg kényolcad 25 gr. 90 — lej
Levélpapír 100/100 l. selyem bélelt . . . . . 35 — lej
Vaspor 500-as egy láda 75 — lej
Drótszeg alapár . . . . . 13 50 lej

Cipőkrémek minden gyártmány gyári áron alul!!!

Ostork I. . . . . 4-4 50 lej
Martin kanál sima I grs. 310 — lej
Martin kanál gza. . . . . 340 — lej
Tenta és kékvizek gyári áron alul.

Egyéb rövid, norinbergi és papírárukat. Meg nem felelő árut visszaveszek.

NAGY ÁRUHÁZ CLUJ,

(volt Széchenyi áruház)

GUTHÁ. fit

Satu-Mare (Szatmár-Németi)

Gyárt és szállít: 3080-I

Parafadugót, plénkoronadugót, fadugót, stanolívégkupakot, capseim-folyadékot, üveg-cimkét hordólemezeket, facsapot, kénlapot, gelatint, vizahólyagot, acéblombát, parafatálcát (cipőbetét), parafatálcákat, »Berolina« vagy »Biol«-keféket, filtrirgépkeket, asbeszet, gumitömölket, borszivattyukat, pezsgődrótháló-lemezt és agrafot, cognacos üvegök-höz raffiahálót, szivacsot, önzott tubusokat, pléhdobozokat, szóródugókat (Spritzkorke), demionokat [tonott kosáruveg, valamennyi pincészeti cikkeket és gépeket a legolcsóbb napi árban.

Kérjen árajánlatot!

Telefon 471. Citrom Telefon 471. 1401 300 és 360-as

Salicyl

Heyden féle egy és öt kilogramos eredeti csomagolásban

Sardella gyűrű

(ringli) 1/10, 1/8, 1/6, 1/4, 1/2 olasz gyártmány

Sardella pasta

Kávé, bors, vanília nagy mennyiségben érkezett

LÉB FIVÉREK

Telefon 471. Cluj Telefon 471.

Frati Fränkel Testvérek

Kézműáru nagykereskedése Cluj, Piata Mihailu Viteazul 14. v. Széchenyi-tér)

1395

Engros eladás!

Vaskereskedők és bádógosok!

Hitelesített ürmérték és ürmérték részek legolcsóbban beszerezhetők Biró Márton, 1390 fém- és bádógipari üzemében Cluj

Eladó

mezőgazdasági

Szeszgyár

a tövisi vasúti állomástól 4 kilométer távolságban. Érkezhetni Vita úrnál Tövisen vagy Nagyenyeden. 4396

Szép, izléses nyomtatványt csak az UJ KELET nyomdája készít

„Kadima“-nyomda és kiadóvállalat Rt. Cluj-Kolozsvár Str. Baron L. Pop 10. Telefon 879.

Névjegyeket, eljegyzési, lakodalmi kártyákat, üzleti nyomtatványokat a legrövidebb idő alatt és a legjutányosabban szállítunk.

„Kadima“-nyomda és kiadóvállalat Rt. Cluj-Kolozsvár Str. Baron L. Pop 10. Telefon 879.

Szerkesztő
hivatal és
Cluj-Kolozsvár
L. Pop. — B
Az Uj Kelet
szerkesztőség
kiadóhivatal
nyomda —
Béber osztály
Dr. N. Ex. —
Kérlek
szerkesztőség
ok. — Kéz
dunk vissza
betűn
V. évfolyam
Tizen
A hivat
hány évve
millió zsidó
ban állan
éta tizenké
tika, amer
pedig tizen
tán Dawis
pin után
nyebb nem
bistos és
állítja, hog
zsidó él. D
hajszálpont
közélik a
fenforizni. I
tásai és be
tozkodóak.
nyelvel mé
zsidóságát.
említettük,
százezer ze
szágra ötsz
egy mill ód
és Magyar
félmilliónál
maga közö
szerepel. T
számjait t
fogadnunk,
nem optin
Ha az ő
megtoldán
amiket a
koti hagy
huzsmillió
De mondju
millió, ez a
és különöse
talis statis
Mit bi
emelkedés?
ereses szap
zsidóság ki
ége melle
szücskege, e
hétmillióra
nemis törté
nem történe
nes ugrás,
vált megbiz
lios zsidósa
Hogy csak
és jellegzet
a világ esz
holott a teg
pontos és h
a tegnapit z
nap zsidója
német vagy
landus vag
francia, m
Tegnap óta
idő a teng
lényegesen
nemzeti. N
amely a zsi
megtépázta
pet, hiszen
riottak, és
de megfogy
zsidóság fel
nagyobb t
ürt közösa
népi közös
vállást. Ige
most tudh
amióta szin
zsidóságot r
idegen népe
statisztikaja
A folyat
kiválás ar
egyre tart.
le. Biztosak
egész világ z
milliónál is
ket magáé